

Rindal kommune

Rindal inn i framtida Lokal utviklingsplan

utkast til kommunestyrets vedtak om høring, mai 2022

Innholdsfortegnelse

1. Innledning og sammendrag	3
2. Hva er egentlig utfordringa?.....	3
Nye folketallsprognoser i 2020.....	3
Distrikts-Norge som gamlehjem (Norman-utvalgets innstilling)	3
Passer Normans beskrivelse for Rindal?.....	4
Ungdommens distriktspanel	5
3. Arbeidsmåter og organisering for utviklingsplanen	7
Gangen i arbeidet - samskaping mellom mange ulike aktører i og utenfor bygda.....	7
Gjennomføring av spørreundersøkelser.....	8
Forholdet til samfunnsdelen (2018) og næringsplanen (2017)	8
4. Hva har andre kommuner gjort og lyktes med?	9
5. Prioritering og iverksetting.....	10
5.1. Et særskilt samfunnsutviklingsprosjekt som spenner over flere år og har en egen ansatt prosjektleder	11
5.2. Tiltak for mer sosialt liv i bygda, særlig i Rindal sentrum	12
5.3. Informasjonstiltak.....	14
5.4. Organisert næringsutvikling med flere samarbeidende aktører	16
5.5. Tiltak som henvises til en seinere revisjon av kommuneplanens arealdel og regelverket for motorferdsel	17
5.6. Strakstiltak i kommuneorganisasjonen	18
Vedlegg 1-5: Gruppenes forslag til tiltak for å utvikle kvaliteter ved bygda	19
Gruppe 1 – Det sosiale livet.....	19
Gruppe 2 - Markedsføring og omdømmebygging – Tid til å leve	26
Gruppe 3 - Boligtilbud og boligutvikling	33
Gruppe 4 - Bedrifts- og næringsutvikling og målretta rekruttering av knapphetsfaktoren arbeidskraft	39
Gruppe 5 - Samarbeid med hyttefolket og hyttenæring	51
Vedlegg 6: Viktige resultater fra spørreundersøkelsene	57
Bakgrunn og resultater fra innbyggerundersøkelsen	57
Resultater fra bedriftsundersøkelsen	64

1. Innledning og sammendrag

(skrive inn tekst her)

2. Hva er egentlig utfordringa?

Nye folketallsprognoser i 2020

Bakgrunnen for å sette i gang arbeidet «Rindal inn i framtida» høsten 2020 var SSBs nye befolkningsframskriving for perioden fram mot 2050. Ifølge SSB sin prognose vil Rindal kommune med byråets hovedalternativ få en betydelig befolkningsnedgang, fra ca 2.000 innbyggere i 2020 til i underkant av 1.700 innbyggere i 2050. Andre alternativer for framskriving gir enda dårligere folketallsutvikling.

Dette er dramatisk annerledes enn de prognosene som ble tatt inn i kommuneplanens samfunnsdel så seint som i 2018. Da var framskrevet folketall i 2040 så høgt som 2.191 med hovedalternativet og 2.088 i alternativet med låg nasjonal vekst.

De nye prognosene oppleves av mange som en klar trussel mot mulighetene for å skape ei god utvikling for bygda og folket her. To viktige spørsmål reiser seg:

- Er det mulig å gjøre prognosene til skamme?
- Kan bygda tilpasse seg på en god måte til ei framtid med færre innbyggere?

Distrikts-Norge som gamlehjem (Norman-utvalgets innstilling)

Et regjeringsoppnevnt utvalg under ledelse av Victor D. Norman la fram si innstilling «Det handler om Norge» i desember 2020. Hensikten var å utrede konsekvensene av demografiutfordringer i distrikta for statlig, kommunal og privat sektor, og å komme med forslag til mulige løsninger.

- Målet for distrikta framover bør ikke være vekst i seg selv, men å skape gode samfunn, sier Norman.
- Vi må forhindre at Distrikts-Norge blir et gamlehjem, skriver han ett sted.

Han forklarer at konklusjonen egentlig er fryktelig deprimerende. Men det er ikke fordi folketallet i distrikta jevnt over kommer til å synke i åra framover. Det vil tvert imot stabilisere seg fordi det er så lite ungdom igjen. Hovedtyngden av befolkninga vil bestå av eldre, og det vil gjøre noe med Norge. Hvis distrikta består av gamle folk, med beskjeden kontakt med storsamfunnet, kan vi bli et todelt, polarisert samfunn. Vi kommer ikke til å bli et Norge slik vi kjenner det, men risikerer å få et distrikts-Norge som likner på et gamlehjem.

Han viser til at det blir stadig færre unge i distrikta, og at det blir færre yrkesaktive per innbygger. Gitt disse utviklingstrekkene mener utvalget at målet for distrikta framover ikke bør være vekst i seg sjøl, men å skape et godt samfunn for menneskene som bor der.

– Dette betyr at distriktsutfordringa er snudd på hodet. Bygdene har forsynt byene med folk. Utfordringa har vært å bremse strømmen av unge mennesker til byene. Svaret har vært å skape flere arbeidsplasser i distriktene. Men med en aldrende distriktsbefolkning klarer ikke bygdene å reprodusere seg selv. Utfordringa nå er å lage gode tjenester til de gamle, og å få en ny giv i småsamfunna. Svaret på dette er tjenesteorganisering, med gode helse- og pleietjenester, og økt bolyst, har Norman sagt.

Siden eldre er langt mindre tilbøyelige til å flytte enn yngre, fører aldringa til at færre flytter fra distrikta, og med det kan den lille gruppa av unge mennesker som flytter mot strømmen, pluss litt innvandring, være nok mange steder til at folketallet stabiliseres.

Selv om dette kan høres ut som en god nyhet, er det ifølge Norman i virkeligheten det motsatte. Det betyr at store deler av Distrikts-Norge er i ferd med å bli et gamlehjem – riktignok et gamlehjem i naturskjønne omgivelser og med gode kår for dem som bor der, men like fullt et hjem der beboerne er på vei inn i solnedgangen.

To spørsmål reiser seg da, det ene rent praktisk: Hvordan kan vi sørge for at det faktisk blir gode kår, og ikke bare vakker natur, i de aldrende distriktskommunene? Eller mer konkret: Hvordan kan vi sikre gode helse- og omsorgstjenester i spredtbygde kommuner med mange gamle og få unge? Og det i en periode da eldrebølgene også skyller inn over resten av landet?

Det andre spørsmålet er mer fundamentalt: Ønsker vi et Norge der store deler av distriktene er på vei inn i solnedgangen? Her peker Norman på at det er samspillet og mangfoldet og spenningene som det norske bosetningsmønsteret skaper, som er særpreget ved Norge som land. Det er ikke fjellene og fjordene i seg sjøl som har skapt norsk kultur; det er de mange forskjellige menneskene og lokalkulturene som avstandene og naturen har gitt opphav til, som har gjort oss forskjellige fra svensker og dansker.

Dessuten, og mer tungtveiende: Veien inn i distriktssolnedgangen vil neppe bli smertefri. Vi ser allerede tegn til en geografisk polarisering som gir assosiasjoner til distriktsopprøret på 1970-tallet. Det er bare en forsmak på det vi har i vente om vi sitter stille og gir Distrikts-Norge beskjed om å gå av med pensjon.

Skal vi gjøre noe, må det imidlertid utvikle en annen distriktspolitikk enn den vi driver i dag. Den ble utformet den gang problemet var fødselsoverskuddene og flyttestrømmen fra bygdene og svaret var å skape flere arbeidsplasser i distriktene.

Problemet nå er det motsatte: Hvordan kan vi få unge mennesker, født og oppvokst i byene, til å prøve småskalalivet i distriktene? Jobbene vil være der bare det blir folk – de aller fleste av oss jobber uansett med å klippe håret på hverandre – så det er bolysten, ikke jobbene det vil stå på.

Distriktskommunene trenger foryngelse. Distriktspolitikken trenger det enda mer.

Referansene til Norman her er i stor grad henta fra hans kronikk som først var publisert i DN 27. november 2020.

(Hvilke konkrete forslag har utvalget lagt fram? Skrive inn om det her)

Passer Normans beskrivelse for Rindal?

Norman understreker sjøl at det er forskjell på kommuner. Aldringa vil i en periode kunne bremse folketallsnedgangen i distrikta samla sett, men noen kommuner er verre stilt enn andre.

I Rindal har eldrebølgen allerede vært her ei god stund. Prognosene fra SSB viser likevel en viss vekst i de eldste aldersgruppene i tida framover.

Lav nasjonal vekst (LLML)						
	2020	2025	2030	2035	2040	2050
0 år	23	14	14	13	12	10
1-5 år	102	86	74	70	68	60
6-12 år	152	145	125	108	100	96
13-15 år	66	65	60	54	45	42
16-19 år	116	76	85	73	59	56
20-44 år	534	505	470	443	428	360
45-66 år	559	541	525	484	441	420
67-79 år	310	317	284	290	314	268
80-89 år	116	120	160	184	163	184
90 år eller eldre	25	26	24	28	43	39
SUM	2003	1895	1821	1747	1673	1535

Framskrevet folkemengde i Rindal 1. januar 2020-2050, etter alternativet for lav nasjonal vekst (SSB)

Gjennom dette planarbeidet ønsker vi å avklare blant anna:

- Er det først og fremst bolyst, og ikke mangel på arbeidsplasser, det vil stå på her i Rindal også?
- Hva sier arbeidsplassundersøkelsen vår om tallet på ledige jobber framover?
- Tilsier knappheten på friluftinteresserte småbarnsfamilier at vi definerer nye hovedmålgrupper?
- Hvilke grupper kan tenkes å ville komme hit?
- Er det bortkasta å drive kampanje retta mot dem som har ei tilknytning fra før?
- Hva vil kunne være omfanget av innvandring og tilflytting her i Rindal?
- Er et godt dagligliv viktigere for folk enn det som kan komme ut av ulike prosjekt?

Ungdommens distriktspanel

Ti ungdommer i «Ungdommens distriktspanel» leverte sine råd om framtidens distriktpolitikk til regjeringa i april 2021. De organiserte arbeidet sitt i samarbeid med Distriktssenteret.

De ber om at

1. Vi får tilgang til jobbfellesskap, arbeidserfaring og varierte arbeidsplasser
2. Ungdom skal ha desentraliserte skole- og utdanningsmuligheter
3. Det må bli enklere å komme seg fra A til Å
4. Alle skal ha tilgang til stabilt og sikkert høyhastighets- og mobilnett
5. Virkemidler gjør det enklere å etablere bedrift og få seg bolig
6. Veien til psykisk helsehjelp må bli kortere
7. Vi tar vare på distriktenes attraktivitet med nærhet til naturen
8. Lokalsamfunnene utvikles med møteplasser og lokaler for unge gründere og frivillige
9. Ungdom må få større innflytelse lokalt
10. Beredskapen skal være tilgjengelig og trygg

Hele rapporten finnes på Distriktssenterets hjemmesider her:

<https://ungdomspanel.distriktssenteret.no/>

Her følger panelets eget sammendrag:

Framtida til hjembygda mi er ganske lys

Det ønsker vi i Ungdommens distriktspanel skal være gjennomgangstenen i Distrikts-Norge. Vi ser en fremtid der vi har muligheter. Det er viktig med lokalsamfunn som er stolte av seg selv, har troa på egne innbyggere og heier på hverandre. Vi må være raus nok til å heie på nabobygda og nabokommunene.

De ti rådene med forslag til tiltak peker på hva som skal til for at unge skal ha lyst til å bo, arbeide og investere framtida si i distriktene. Selv om nasjonale tiltak og gode rammevilkår er viktige, er det ikke alt. Vi som bor i distriktene, må selv ta ansvar.

Hvilke bilder ser du for deg når du hører ordet distrikt? Kanskje ser du ferjeturen til en øy i havgapet. Kanskje ser du en gård med lang vei til nærmeste nabo. Kanskje ser du en liten plass som prøver å være by. Vi ser en fremtid der vi har muligheter. Muligheter vi må bli enda flinkere å snakke om.

Bygda bør fortsatt være ei bygd som utvikler og bevarer sine særegenheter. Kvalitetene bør anerkjennes, omfavnes og snakkes varmt om. I enda mindre grad bør man lete etter feil og mangler, men heller vektlegge de gode sidene med gode oppvekstvilkår, nærhet til naturen og bedrifter som skaper noe. Husk at drømmejobben like godt kan være på bygda.

Det er viktig å kunne kjenne tilhørighet og bli inkludert på plassen en bosetter seg. Det er også viktig med grunnleggende tjenester som legger til rette for mulighetene og tar vare på tryggheten. Kommunen, frivilligheten og næringslivet kan gjøre mye for å legge til rette. Gi ungdommen reell innflytelse. La de unges engasjement blomstre, og møt dem med respekt. De unge har mye kunnskap og nye tanker om fremtidig og ansvarlig utvikling av distriktet.

Lytt til innbyggerne. Hei på hverandre. Snakk hverandre opp, ikke ned. Ja, for hvordan snakker vi egentlig om distriktene? Hvilke ord og begreper bruker vi, og hvilke historier blir fortalt? Vi har utfordringer som må tas tak i, men jammen har vi muligheter også. Skap muligheter for næringsutvikling, for jobbfellesskap og for hverandre.

Vis fram kvalitetene. Fortell hva som går bra, hva dere får til og hvilke muligheter vi har hos dere. Alt er ikke perfekt, og det er heller ikke målet. Pass på at det er rom for uenighet, men med gode og åpne rom for samtale hvor utfordringer drøftes og løsninger diskuteres med gjensidig respekt.

Det skal være rom for alle, og det skal gå an å skille seg ut, være akkurat den du er. Kommunene må sette seg i førerretet og bidra til at distriktene er attraktive i framtida. Samarbeid med naboen i stedet for å dra i hverandres retning og ødelegge for hverandre. Tenk nytt. Dyrk det unike. Dra sammen.

I Ungdommens distriktspanel har vi tro på ei framtid i distriktet, og vi vil selv delta for at våre råd skal bli fulgt opp. Distriktsutvikling er et stort lagspill, så nå inviterer vi både regjering, storting, fylker, kommuner, næringslivet og folk flest med inn på banen.

- Vårt viktigste råd til kommunene er å passe på at ungdommene har med seg en god oppvekst når de flytter ut, sier Marit Mellingen, direktør i Distriktssenteret til avisa Nationen. - Avsmaken for eller kjærligheten til heimbygda skapes veldig tidlig. Skal kommunene lokke tilbake utflytterne, må det ha vært gode oppvekstmiljø der.

3. Arbeidsmåter og organisering for utviklingsplanen

Gangen i arbeidet - samskaping mellom mange ulike aktører i og utenfor bygda

Kommunestyret vedtok i april 2021 å sette i gang arbeidet med «**Rindal inn i framtida - lokal utviklingsplan**». Det framgår av vedtaket at dette er ikke noen formell revisjon av kommuneplanens samfunnsdel og heller ikke noen fullstendig revisjon av næringsplanen, men ei oppdatering med nye mål og arbeidsmåter for den nærmeste framtida, noen nye tiltak og framheving av hva som er de viktigste tiltaka nå. Omdømmearbeidet «Tid til å leve» vil naturlig inngå, og det bør også tas inn hensyn til bærekraft, klima og miljø.

Vedtaket sier også at det skal hentes det inn ekstern støtte fra Distriktssenteret, fylkeskommunen og andre, at det skal gjennomføres spørreundersøkelser og at det er ønskelig å involvere Rindal Næringsforum, Ungdomsrådet og andre organisasjoner i bygda.

Samme dag gjennomførte kommunestyret et innledende gruppearbeid med noen eksterne innledere og deltakere. Det ble også satt av midler fra næringsbudsjettet til formålet. Videre sa kommunestyret at planarbeidet ikke må vare for lenge, og at målet ikke er sjølve plandokumentet, men samfunnsutviklinga planen kan føre til.

Vi har i arbeidet etterpå sett det som avgjørende at kommunen sjøl har eierskap og tar ledelsen, ved å investere i egen planprosess og engasjere bredt både innenfor og utenfor egen organisasjon, for å oppnå gode langsiktige virkninger.

Ordførerens næringsteam har deltatt i arbeidet internt. Der sitter ordføreren, kommunedirektøren, næringsrådgiveren, landbruksrådgiveren og plan- og utviklingssjefen. Flere enhetsledere hadde et særskilt ansvar under oppstartmøtet.

Eksterne samarbeidspartnere har vært Plankontoret, Næringshagen, Innveno, Distriktssenteret og fylkeskommunen.

Vi har blanda erfaringer med å invitere til brede folkemøter, og dessuten har det vært nødvendig å tilpasse seg til restriksjoner som følge av pandemien. Dette har medført at mye av arbeidet har foregått i fem parallelle arbeidsgrupper.

Ordføreren har etter fullmakt oppnevnt ei referansegruppe med folkevalgte og representanter for Rindal Næringsforum. Gruppen har hatt flere møter, særlig i forbindelse med innbyggerundersøkelsen.

Allerede fra starten og ved valget av tema for arbeidsgruppene har vi i ønsket å framheve at kvaliteter ved bygda kanskje er vel så viktig som arbeidsplasser for at folk skal velge å bo her og flytte hit i åra som kommer.

Roar Svenning på Stokkøya framhever det samme i et innlegg i Adresseavisen 11.5.2022:

Vi mangler folk som gidder å bo i distriktet - adressa.no

<https://www.midtnorskdebatt.no/meninger/ordetfritt/2022/05/12/Vi-mangler-folk-som-gidder-%C3%A5-bo-i-distriktet-25449168.ece>

Arbeidet i grupper ble innledet med felles digital innledning og fem parallelle oppstartmøter 24.11.2021. Der begynte gruppene arbeidet med å utforme «sin» del av utviklingsplanen. Medlemmer i gruppene har vært folkevalgte, kommuneadministrasjonen, organisasjoner, bedrifter, ressurspersoner, hyttefolk, mm. Oppnevninga av eksterne gruppemedlemmer har vært tilpassa til hvert fagområde. Det var tanken at ungdom skulle få sitt eget opplegg, men det har vist seg å være vanskelig. Noen av gruppene har likevel hatt kontakt med Ungdomsrådet.

Det er gjennomført tre-fire samlinger i hver gruppe, og hver gruppe har hatt en dedikert gruppeleder og sekretær. Gruppene har jobba i en prosess for å hente inn relevant stoff utenfra og få fram konkrete forslag til tiltak. Oppdraget gikk også ut på å prioritere strengt. Det er trolig bedre å ha noen ganske få og mer omfattende tiltak som en virkelig gjør noe utav, enn femti tiltak som i næringsplanen fra 2017.

Kommunen sitter på noen økonomiske og arbeidsmessige ressurser for å sette planen ut i live, men det er også særdeles viktig å få inn forpliktelser fra andre om å yte bidrag og ta ansvar for å gjennomføre tiltak. Gruppelederne har hatt i oppdrag å sørge for å forankre konkret ansvar for framtidig oppfølging før gruppa avslutter arbeidet sitt.

Arbeidet med forankring og finansiering fortsetter i den neste fasen når vi skal sette det hele sammen til en helhetlig plan, gjennomføre høring og gjøre vedtak i kommunestyret.

Gjennomføring av spørreundersøkelser

Fra Holtålen kommune har vi fått et entydig råd om først å kartlegge hvilke jobber som de nærmeste åra vil bli ledige i både kommunal virksomhet og i private bedrifter ved at folk slutter eller går av med pensjon. Der veit de av egen erfaring at omfanget vil vise seg å være betydelig.

For å ha et godt kunnskapsgrunnlag om lokale forhold ble det derfor gjennomført to ulike spørreundersøkelser:

- a. Bedriftsundersøkelsen i juli-august 2021
- b. Innbyggerundersøkelsen i september 2021

Innbyggerundersøkelsen ble utført av kommunen med omfattende hjelp fra Distriktssenteret.

Resultatene er beskrevet nærmere i vedlegg 6 til denne planen.

Forholdet til samfunnsdelen (2018) og næringsplanen (2017)

Gjennom samtaler med Distriktssenteret og fylkeskommunen har vi kommet til at vi denne gangen vil få til en mye enklere planprosess enn det som kreves av en full revisjon av samfunnsdelen. Det er altså snakk om en temaplan heller enn en kommunedelplan. Den bør ha færre, enklere og mer realistiske mål. Vi må tørre å være konkrete og å prioritere ganske strengt hvor innsatsen skal settes inn. Tidshorisonten kan kanskje være så kort som til neste kommunevalg, og planen må også henge sammen med den årlige rulleringa av kommunens fireårige handlingsprogram.

Planen vil ikke sette gjeldende næringsplan eller gjeldende samfunnsdel til side, men være et oppdatert og handlingsretta supplement.

[Kommuneplanens samfunnsdel fra 2018](#) angir innenfor ni områder utfordringer, mål og strategier for Rindal kommune fram mot 2028.

Punktene «dette vil vi gjøre» skal være en tydelig rettesnor for arbeidet i de ulike sektorer og for de temaer/områder der det er behov for mer detaljert planlegging, herunder for økonomiplan og handlingsdel.

Nærmere prioritering og detaljering av arbeidet for å nå målene, skjer i det årlige arbeidet med økonomiplan og handlingsdel.

[Næringsplanen fra 2017](#) har disse hovedområdene:

- 1: Videreutvikling av jordbruk og skogbruk med tilleggsnæringer
- 2: Næringsutvikling for eksisterende bedrifter
- 3: Tiltak for nyetablerere/gründere
- 4: Videreføring av omdømmearbeidet «Tid til å leve»
- 5: Tiltak for reiseliv, kulturbasert næring og servicebedrifter
- 6: Samferdselstiltak for folk og næringsliv
- 7: Utdanning, rekruttering og kompetanseheving

4. Hva har andre kommuner gjort og lykkes med?

Distriktssenterets erfaring er at styrken i den lokale utviklingskulturen betyr mest. Derfor må kommunen initiere tillitsskaping mellom de mange ulike lokale aktørene. Her kan det være mye å hente.

Det er behov for et mangfold av arbeidsplasser. Næringsstrukturen i Rindal er ganske ensidig. Det dreier seg om både trivsel og arbeidsplasser. Vi vil framover legge mer vekt på hvordan folk opplever at de har det her.

Det ser ut til at det er en sterk positiv sammenheng fra spørreundersøkelser i flere kommuner mellom opplevd identitet til stedet/kommunen og motivasjon for å flytte til, eller bli boende. (Distriktssenteret 2022, foreløpige funn, ikke publ.)

Steigenmodellen – en god modell for utdanning i mindre kommuner: Selv om kommunen ikke har ansvar for videregående skole, kan den likevel spille en viktig rolle i arbeidet med å legge til rette for desentraliserte utdanningstilbud.

Stillingssleppet er her! Finn drømmejobben i Nord-Gudbrandsdalen! Kanskje du ønsker å flytte på bygda, men vil finne deg en jobb først? I år blir over 500 stillinger utlyst! Dette er heltidsstillinger, deltid, lærling, sommerjobber og kontorplasser.

Distriktssenteret: «*Suksessrike distriktskommuner*» – oppdatert i 2018.

(sette inn noen flere referanser fra Distriktssenteret her, Marianne Solbakken har lovd å sende noe i uke 19)

Distriktssenteret har mye materiale om boligutvikling, bl.a. i Krødsherad og Nore/Uvdal. Boligseminar Krødsherad 30.3.2022 med mange innledere.

5. Prioritering og iverksetting

Innspillene fra de fem gruppene i vedlegg 1-5 er veldig omfattende og til dels overlappende. I dette kapitlet gjør vi ei samla prioritering av tiltaka og foreslår hvordan det hele kan iverksettes, med tilhørende tidsplan.

Dette må være en realistisk plan. Det er grenser for hva kommunen og andre aktører kan gape over. Tilgangen på arbeidskraft og penger er begrensa, og vi kan ikke makte å gjennomføre alt samtidig. Det er lettere å holde fart på prosesser som alt er i gang enn å skape nye.

Det er viktig å komme fram til hele bygdas prioritering, ikke bare kommuneorganisasjonens, og vise at det kreves bredt ansvar fra hele lokalsamfunnet. Dette må forberedes gjennom en omfattende høringsprosess før planen blir endelig vedtatt.

Vi forsøker å synliggjøre inn mot framtidig revisjon av kommuneplanen hvilke tiltak som har konsekvenser for arealbruken. Vi ønsker også å skille mellom det som kan iverksettes fort og det som vil måtte ta lengre tid. Det gjelder å komme i gang med noen tiltak straks.

Sammenhengen mellom identitet og bolyst er et argument for å fortsette med identitetsskapende tiltak som «Tid til å leve» og viktig å vise til når vi skal skaffe ekstern finansiering. Det er mye om stedsidentitet og sentrumsutvikling i forslaga fra gruppene.

Om forholdet til andre aktører i bygda:

- Kan vi bruke 3 Venner og andre serveringssteder som arenaer i det videre arbeidet med planen og tiltaka?
- Kan vi utfordre lokalt næringsliv på at det må «skje noe» for ungdom og derigjennom samtidig koble ungdom tettere på næringslivet? Hvordan kan vi synliggjøre mulighetene som finnes i lokale bedrifter? Kan vi på en systematisk måte knytte til oss ungdom som studerer?
- Rindal sparebank er en ressurssterk lokal utviklingsaktør som kommunen bør invitere inn i et tettere partnerskap.

Det er et åpenbart behov for eksterne finansieringsbidrag, og både i høringsfasen og seinere må det arbeides aktivt med å finne ut hvordan vi kan skaffe slike.

Nedenfor her har vi forsøkt å sammenstille alle de foreslåtte tiltaka fra de fem gruppene. Noen av tiltaka kan sies å tilhøre flere enn ei gruppering, og det vil være et særlig behov for å sortere ut det som kan og bør iverksettes straks.

Omtalen her er ganske kort. Gruppenes innspill i vedlegg 1-5 har mer omfattende beskrivelse.

5.1. Et særskilt samfunnsutviklingsprosjekt som spenner over flere år og har en egen ansatt prosjektleder

Dette omfatter i utgangspunktet følgende av gruppenes forslag til tiltak:

Gruppe 2 - Markedsføring og omdømmebygging – Tid til å leve	Organisert tilflyttingsarbeid – Gjøre bygda mer attraktiv for unge kvinner
Gruppe 3 - Boligtilbud og boligutvikling	Lokalt samarbeid om boligutvikling
Gruppe 4 - Bedrifts- og næringsutvikling og målretta rekruttering	Følge opp unge Rindalinger med ønske om å få dem tilbake

I tillegg kommer deler av tiltaket «Nye former for markedsføring og omdømmebygging» fra gruppe 2 (Markedsføring og omdømmebygging – Tid til å leve).

Her forsøker vi å spisse det og sette det sammen til et sett av oppgaver i et treårig prosjekt med en felles prosjektleder i 100% stilling. Dette prosjektet kan få navnet «Rindal inn i framtida».

Prioriterte oppgaver

Det vil ikke være mulig innenfor rammene av et treårig prosjekt å gjennomføre alt det som disse gruppene har foreslått. De viktigste oppgavene kan sjå ut til å være:

Ulike former for organisert tilflyttingsarbeid: «Det er i byen alle unge er, også rindalingene». Vi vil rette oss særskilt mot å gjøre bygda mer attraktiv for unge kvinner. Lage et opplegg med og for kvinner rundt 30 år, for dem som står midt oppi avgjørende valg i livet. De veit best. Hvordan kan vi komme i inngrep med dem der de oppholder seg nå og friste dem til å flytte tilbake? Kan vi ta kontakt med alle utflytta rindalinger i ei viss aldersgruppe med oppdatert informasjon og tilbud om en samtale?

Bør vi arrangere «treff i Trondheim» for rindalinger i «utlendighet» og tilsvarende treff i Rindal når folk er heime i høgtider og ferie?

Like viktig som tilflytting kan det være å beholde folk her. Det er lettere å rekruttere dem som har vokst opp her eller har ei annen tilknytning fra før.

Kan kommunen gå sammen med det private næringslivet om felles utlysning av ledige stillinger og tilby kontorfellesskap der mange kan jobbe «heimefra» sammen? Kommunen har ei stipendordning for sykepleiere. Kan dette utvikles til flere fagområder?

Lokalt samarbeid om boligutvikling: Etablere et formalisert samarbeid mellom flere aktører om en slags pakke med fleksibel bruk av kommunale startlån som grunnlag, privat toppfinansiering i lokale banker og privat bygging av nye boliger med slik finansiering.

Dette er i større grad tale om å gå sammen om å etablere en ny finansieringsmodell enn om konkrete utbyggingstiltak. Det vil være noe nytt i markedet og grunnlag for god markedsføring av bygda.

Vi bør legge til rette for omsetning av brukte/ledige boliger i hele bygda. Er det mulig å slå sammen mange ulike aktørers nåværende og framtidige utleieboliger til et felles boligselskap?

Mange aktører kan gå sammen om å avklare nærmere hva som kan være målgrupper for nye, rimelige leiligheter. Vi burde vite mer om hva ulike grupper faktisk ønsker og spørre dem om det. Er det hus eller leilighet? Hva og hvem er det vi skal legge til rette for? Er det mulig å tilby et lokalt konsept for «leie til eie»?

Vi vil også arbeide for at det etableres omsorgsboliger som folk kjøper, og ikke leier.

Mulige samarbeidspartnere er utbyggere og banker i nærområdet, kanskje også Stiftelsen Lokalt Løft. Ei felles gruppe kan etablere et formalisert prosjektsamarbeid med noen særskilt utpekte ansvarlige. Distriktsenteret og Husbanken kan trolig gi gode råd. Det bør være mulig å ta en posisjon opp mot Husbankens uttalte mål om å bidra til mer boligbygging i distrikta.

Nye former for markedsføring og omdømmebygging: Gi nytt og mer målretta innhold og nye arbeidsmåter til «Tid til å leve», sammen med andre lokale aktører. Hente inn hjelp fra eksterne profesjonelle rådgivere. Videreutvikle samarbeidet med Trollheimsporten, Rindal IL og skolen.

Gjerne framheve Rindal sentrum som noe unikt, med bedre skilting, annen markedsføring og nytt grøntområde/lekeplass på Hov-tomta.

Organisering og ansvar

Det vil være naturlig at kommunen har ansvaret for å organisere og gjennomføre dette prosjektet, men det må skje i nært samarbeid med andre aktører i og utenfor bygda, gjerne med ei eller flere egne referansegrupper. Rindal Næringsforum er en av flere mulige samarbeidspartnere.

Framdriftsplan

Prosjektet bør komme i gang seinest ved starten av 2023, etter forberedende arbeid med finansiering, budsjettvedtak og organisering.

Finansiering

Grunnfinansieringa vil trolig måtte komme fra kommunens næringsfond. Kommunen må sette mye inn på å forsøke å få finansieringsbidrag fra fylkeskommunens regionale utviklingsmidler og Statsforvalterens skjønnsmidler. Lokalt kan det kanskje være mulig å hente bidrag fra Stiftelsen Lokalt Løft og Rindal sparebank. Til noen av de spesifikke tiltaka kan det kanskje hentes inn særskilte bidrag undervegs.

5.2. Tiltak for mer sosialt liv i bygda, særlig i Rindal sentrum

Dette omfatter i utgangspunktet følgende av gruppenes forslag til tiltak:

Gruppe 1 – Det sosiale livet	Møteplasser utendørs i Rindal
	Sentrumsutvikling
	Tiltak for ungdom
	Kulturtiltak
Gruppe 2 - Markedsføring og omdømmebygging – Tid til å leve	Et bredt kultur- og aktivitetstilbud
Gruppe 5 - Samarbeid med hyttefolket og hyttenæring	Oppkjøring av skiløyper og merking av turstier
	Møteplasser og treffsteder i sentrum

Her vil det neppe være grunnlag for å ansette noen prosjektleder, så dette arbeidet må løses i et samarbeid mellom mange aktører i bygda, stort sett ut fra de ressursene disse rår over fra før.

Prioriterte oppgaver

Uformelle og sosiale møteplasser utendørs i Rindal: Synliggjøre og videreutvikle de møteplasser som finnes i dag, og utfordre på at noen flere møteplasser kan etableres. Gå i dialog med velforeninger og andre som er knytta til disse møteplassene for å se om det er muligheter for å utvikle områdene videre.

Sentrumsutvikling: Spørreundersøkelsen viser at sentrum oppleves som helt uten aktivitet store deler av døgnet og uka. Området bør bli mer innbydende enn i dag. Dette vil igjen øke attraktiviteten av å bo i Rindal og oppholde seg i Rindal.

Det bør gjøres en ny gjennomgang av reguleringsplanen for Rindal sentrum med tilhørende plan for uteområdene for å se på om det kan gjøres endringer for å legge til rette for bilfrie områder, parkering, popup-salg, arrangement, torgsalg, musikk, lekeapparater, bord og benker mv. Det skulle gjerne ha vært mer rydding, mer klipp av plen og generelt framstå som mer pyntet enn i dag.

Det må avklares hvem som har ansvar for oppfølging av å pynte opp sentrum med planter, klipp av plen, dekorasjoner, belysning og skilting til attraksjoner i sentrum og bygda. Det må også avklares hvem som har ansvar for rydding av trær, busker, kratt og gress ved fylkesvegen gjennom sentrum.

Serveringsstedene kan kanskje utvikle nye forretningsmodeller? Kan kommunen kjøpe flere tjenester fra dem? Skimuseet bør få utvikle seg som uformelt treffsted. Også hyttefolket etterlyser sosiale møtesteder i sentrumsområdet.

Tiltak for ungdom: Ungdommen har et sterkt ønske om å få en møteplass som bare er sin, og per i dag finnes ingen slik plass. I spørreundersøkelsen kommer det også fram at det ikke bare er aktiviteter som håndball, ski og fotball som er viktige aktiviteter for ungdom.

Arbeidet med møteplass for ungdom må fortsette med uforminska styrke, og dette arbeidet skal føre til at ungdommen får sin møteplass i Rindalshuset, der det kan være rom for andre typer aktiviteter enn idrett, som f.eks. gaming, musikkbule, og diverse spill. Det er også ønsket om utendørs aktiviteter ved Rindalshuset eller skolen.

Kulturtiltak: Spørreundersøkelsen viser et ønske om ha flere og breiere kulturaktiviteter i Rindal. Alle er ikke like opptatt av idrett, ski og trening. Dette kan gjerne være knyttet til de møteplassene som finnes.

Det finnes allerede i dag en kommunal «kulturpott», men denne er nok for lite kjent og bør synliggjøres mer. Beløpet bør kanskje økes, og flere få mulighet til å søke om disse midlene.

Flere av gruppene ønsker å finne fram til en ny og bedre lokal aktivitetskalender, gjerne i tilknytning til Trollheimsporten.

Skiløyper og turstier: Det blir lagt ned et omfattende arbeid i løypekjøring, både av grunneiere, idrettslag og frivillige. Hytteeiere ønsker høy standard på skiløypene, med faste frekvenser for oppkjøring. Krava til standard øker. Turstigruppa og andre frivillige merker mange fine turstier i bygda.

Løypekjøringa må profesjonaliseres, da det etter hvert er en for stor oppgave for frivilligheten. Materiell, drivstoff og mannskap til løypekjøring er kostbart. Skal frekvensen på oppkjøring økes, øker selvsagt også kostnadene. Løypekjøringa må finansieres av brukere, grunneiere, næringslivet og kommunen. Det må utvikles nye modeller for dette.

Tiltakene som gjelder oppkjøring av skiløyper og merking av turstier, må komme med i kommunens tur- og løypeplan. Informasjon om oppkjørte løyper og turstier må finnes lett tilgjengelig på nett.

Organisering og ansvar

Dette omfatter et sett av tiltak med mange ulike aktører involvert. Kommunens kulturleder vil naturlig ha ei nøkkelrolle i å bringe aktørene sammen.

Utfordringene er flere. Det er ikke alltid så lett å peke på noen bestemt ansvarlig eller noen bestemt representant for ulike interesser. Dermed kan det være vanskelig å koordinere innsatsen.

Blant aktørene er «Sentrumsgruppa» med bedrifter rundt torget, andre bedrifter, forsamlingshus, Rindal vel, andre velforeninger, andre lokale organisasjoner, kommunens anleggsenhet og kulturenhet, ungdomsrådet, elevrådet, Rindal skole, FAU, serveringsstedene, Skimuseet og Trollheimsporten.

For skiløyper og turstier må en finne fram til nye modeller for samarbeid mellom hytteeiere, andre brukere, grunneiere, næringslivet, turstigruppa/idrettslaget og kommunen.

Framdriftsplan

Arbeidet bør starte i løpet av 2022, og alt kan ikke gjennomføres samtidig.

Finansiering

Det finnes noen midler på kommunale budsjett, men disse er svært begrensa, og en viktig del av arbeidet vil derfor være å tegne bidrag fra andre aktører. Til noen deloppgaver kan det trolig være mulig å søke om offentlige bidrag.

5.3. Informasjonstiltak

Dette omfatter i utgangspunktet følgende av gruppenes forslag til tiltak:

Gruppe 1 – Det sosiale livet	Felles portal for Rindal
Gruppe 2 - Markedsføring og omdømmebygging – Tid til å leve	Nye former for markedsføring og omdømmebygging
Gruppe 4 - Bedrifts- og næringsutvikling og målretta rekruttering	Fellesannonsering ledige jobber
Gruppe 5 - Samarbeid med hyttefolket og hyttenæring	Hytteportal på nett
	Felles markedsføring
	Hyttemesse/Rindalsdag

Heller ikke her vil det være grunnlag for å ansette noen prosjektleder, så dette arbeidet må også løses i et samarbeid mellom mange aktører i bygda, stort sett ut fra de ressursene disse rår over fra før. Mange peker på Trollheimsporten som den meste sentrale aktøren.

Prioriterte oppgaver

Felles portal: Flere grupper peker på at det er vanskelig å finne fram, det er alt for mange portaler å forholde seg til, og man vet ikke hvor man skal lete etter informasjon. Det har derfor kommet forslag om en felles portal for Rindal som synliggjør på en god måte de ulike aktiviteter som arrangeres, og som gjør det enkelt å finne fram til informasjon i og om Rindal.

Det er usikkert om dette faktisk lar seg gjøre og om det er rett angrepsmåte i dagens mediesituasjon. Trollheimsporten framstår uansett som manges førstevalg for å finne informasjon om Rindal og må være kjernen i den løsningen en kommer fram til. Det kan etableres ei gruppe med representanter for de kanalene som finnes, for å vurdere hva som er mulig og hvordan det i så fall kan gjennomføres.

Dette kan kanskje kombineres med ønsket om å gi nytt og mer målretta innhold til «Tid til å leve», som også er omtalt under prosjektet i avsnitt 5.1 ovenfor her..

Felles annonsering av ledige jobber: Å tiltrekke seg arbeidskraft er en av de største utfordringene små lokalsamfunn vil ha framover. Ett mulig tiltak er å vise fram alle jobbmulighetene som finnes i bygda gjennom felles annonsering en eller flere ganger i året. Mange kommuner og regioner gjør det.

Dette krever mest arbeid de første gangene og for å få tiltaket i gang. Det er naturlig at arbeidet på sikt finansieres fullt ut av de bedriftene som ønsker å være med.

Kostnaden vil kunne være omkring 100.000-150.000 pr gang etter hvor mange stillingsannonser som er med. Det må avklares om det er nok interesse blant de lokale bedriftene for å bli med på dette tiltaket. Rindal kommune gjør dette i samarbeid med Rindal Næringsforum

Hytteportal på nett: Fra hyttegruppa kommer ønske om en felles plattform, gjerne på Trollheimsporten, der all informasjon til hytteiere finnes. Det kan være aktivitetskalender, tilbud fra næringslivet, informasjon fra kommunen, kulturtilbud, åpningstider, informasjon om løypekjøring mm.

Dette henger sammen med oppgaven «Felles portal» som er beskrevet ovenfor her. Det må i så fall inngås en samarbeidsavtale med Trollheimsporten om ei egen informasjonsside for hyttefolket, og dette kan komme til å medføre en netto kostnad ut over det som kan dekkes med økte annonseinntekter. Kommunen, Rindal Næringsforum og Trollheimsporten må sammen avklare dette.

Felles markedsføring av hyttenæringa: Det er ønske om å kunne gå ut med samla tilbud til hytteiere fra det lokale næringslivet og om å opptre samla på messer i Oslo og Trondheim. Tiltaka medfører kostnader som må dekkes av næringslivet. Rindal Næringsforum kan koordinere det hele.

Hyttemesse og Rindalsdager: Det er ønske om hyttemesse etter samme mal som i 2019 og 2021, annethvert år. For å skape en sosial arena for hytterindalingene, samt skape en arena for markedsføring og salg er det også ønskelig med jevnlig «Rindalsdager» knytta opp mot de mest aktuelle «hyttehelgene» som påska, vinterferien og høstferien. Arrangementene må være selvfinansierende.

Organisering og ansvar

Kommunen kan invitere andre aktører til oppstart. Rindal Næringsforum og Trollheimsporten vil være viktige partnere for flere av oppgavene. Andre er Opplev Rindal og den kommunale «Kulturboksen».

Framdriftsplan

Oppstart høsten 2022.

Finansiering

Kommunen kan neppe prioritere å gå inn med midler av betydning til disse tiltaka, så de må finansieres av bedrifter og organisasjoner som sjøl har interesse av at de blir gjennomført.

5.4. Organisert næringsutvikling med flere samarbeidende aktører

Dette omfatter i utgangspunktet følgende av gruppenes forslag til tiltak:

Gruppe 4 - Bedrifts- og næringsutvikling og målretta rekruttering	Videreføre og utvikle samarbeid skole næringsliv
	Utvikle Stiftelsen Lokalt Løft
	Rindal er en god plass å etablere bedrift
	Fellestiltak for kompetanseheving
	Oppfølging av alle typer eksisterende næringsliv

Dette er i stor grad videreføring og videreutvikling av de bedriftsretta tiltaka i næringsplanen fra 2017. Der var kommunen og Rindal Næringsforum (RNF) hovedansvarlige for iverksetting. Det må raskt avklares hvilken rolle RNF kan ha i tida framover. Dette vil avhenge av om RNF finner grunnlag for å ha en egen ansatt daglig leder.

Prioriterte oppgaver

Godt samarbeid mellom skole og næringsliv: Dette er en viktig for at ungdom i bygda skal ha et positivt bilde av det lokale næringslivet og vite hva som finnes her, når de skal gjøre egne valg om utdanning og yrkesliv.

Det er en god del aktiviteter på dette området i skolen i dag, og det vil være viktig også framover å finne og benytte de mulighetene som finnes for ekstern finansering for å skape og videreutvikle et godt tilbud.

Det er helt avgjørende at Rindal skole har nok ressurser til å prioritere dette. Rindal Næringsforum vil være en viktig partner.

Stiftelsen Lokalt Løft: Stiftelsen må gjøre gründere og nyetablerere kjent med de mulighetene for medfinansiering som finnes i Lokalt Løft. Det er nylig tilført 2 mill. i frisk kapital fra stifteren Rindal Sparebank, og det setter stiftelsen i posisjon til å være en viktig bidragsyter innen næringsutvikling i Rindal også i tida framover.

Stiftelsen selv og stifteren må selv bestemme den videre utviklingen av stiftelsen. Kommunen ønske å etablere et tettere strategisk samarbeid med disse to.

Rindal skal være en god plass å etablere bedrift: Det å følge opp nyetablerte bedrifter systematisk ei tid etter etableringa var prioritert i næringsplanen fra 2017. Kommunen bruker årlig betydelige ressurser på å følge opp henvendelser rundt etablering og å hjelpe nyoppstarta bedrifter. En ser gjerne at dette kan forsterkes gjennom et samarbeid med Rindal Næringsforum og andre, kanskje ved å hente inn rådgivningspakker eller deltjenester fra eksterne partnere. Det er behov for avklaring rundt hvilke ressurser en har til å arbeide videre med dette, både bemanningsmessige og økonomiske.

Fellestiltak for kompetanseheving: Klima, miljø og bærekraft stiller krav som alle bedrifter i større og større grad må forholde seg til, f.eks gjennom «Green deal» og EU-taksonomien.

Kommunen må i samarbeid med Rindal Næringsforum og utviklingsmiljø, opplæringskontorer og andre instanser legge til rette for at flest mulig bedrifter kan møte framtidens kompetansebehov. Dette kan skje gjennom frokostmøter, workshoper og annen informasjon, også ved å gjøre kjent hvilke tilbud som finnes hos ulike eksterne leverandører.

Det er kanskje mulig å tilby desentraliserte kompetansetilbud innen fagskole, høyskole eller videre- og etterutdanning.

Kompetanseutvikling for eksisterende ansatte er avgjørende for å møte fremtidens kompetansekrav. I tillegg til bidrag fra bedriftene selv er det mulig å skaffe ekstern finansiering fra Trøndelag fylkeskommune (eks. bio-midler), Innovasjon Norge og andre.

Utvikling av eksisterende næringsliv og bedrifter: Vi ønsker å finne de bedriftene som ønsker vekst, og legge til rette for å hjelpe dem med dette. Vekstpotensiale kan kartlegges ved hjelp av ulike eksterne kompetansemiljø. Alt dette vil kreve ekstra innsats ut over «vanlig drift».

Denne oppgaven har mange likheter med og kan trolig sees i sammenheng med innsats for kompetanseheving som er beskrevet like ovenfor her. En del av utfordringa er å få flere bedrifter i Rindal til å benytte ordninger gjennom Innovasjon Norge, Forskningsrådet og andre for å skape innovasjon og vekst i eget selskap. I noen tilfeller kan flere bedrifter gå sammen om utviklingstiltak.

Kartlegging i bedriftene for evt. vekst og utvikling er det som krever minst ressurser, mens det krever mer å iverksette videre tiltak. Gruppe 4 antyder at en i kartleggingsfasen vil komme langt med 150.000 kr i tillegg til noe egeninnsats fra kommunen.

Det må avklares nærmere om kommune har eller kan sette av ressurser til å gjøre en enda større innsats ut mot bedriftene enn i dag. Kommunen er en naturlig koordinator og legger sammen med Rindal Næringsforum premissene for det videre arbeidet, men de kan også leie inn eksterne rådgivere.

Organisering og ansvar

Også denne gangen vil kommunen og Rindal Næringsforum måtte være hovedansvarlige for iverksetting av de bedriftsretta tiltaka. Øvrige samarbeidspartnere kan være Stiftelsen Lokalt Løft, Rindalsbanken, Innveno, Thams Innovasjon og kanskje også andre.

Framdriftsplan

Tiltaka må konkretiseres og avgrenses nærmere fra høsten 2022 og framover.

Finansiering

Det er nødvendig å finne fram til avgrensing og konkretisering av alt slikt felles løpende næringsutviklingsarbeid på et nivå som det er mulig å gjennomføre over tid. Det finnes per i dag midler i kommunen næringsfond, men det kommer ikke noe naturlig påfyll av betydning med mindre kommunen igjen skulle komme til å gå med driftsoverskudd.

De fleste tiltaka må derfor finansieres med egenandel fra bedriftene og bidrag fra eksterne kilder.

5.5. Tiltak som henvises til en seinere revisjon av kommuneplanens arealdel og regelverket for motorferdsel

Dette omfatter i utgangspunktet følgende av gruppenes forslag til tiltak:

Gruppe 3 - Boligtilbud og boligutvikling	Etablere et nytt sentrumsnært boligfelt
Gruppe 5 - Samarbeid med hyttefolket og hyttenæring	Transport til hytter om våren
	Regulering av attraktive hyttefelt

Kommunens planstrategi sier at arealdelen skal revideres i neste kommunestyreperiode, 2023-27. Spørsmål om nye boligfelt eller nye hyttefelt må henvises dit for ei grundig utredning og behandling.

Det finnes ei omfattende vurdering fra arbeidet med reguleringsplanen for Rindal sentrum i 2015 av mange mulige områder (øst for Tjønna, Trollbanen, Rindalsholt, Seljebrekka øvre/nedre/østre, Kirklandet). Som et ledd i planprosessen må kommunen samrå seg nærmere med aktuelle grunneiere.

5.6. Strakstiltak i kommuneorganisasjonen

Dette omfatter i utgangspunktet følgende av gruppenes forslag til tiltak:

Gruppe 3 - Boligtilbud og boligutvikling	Bygge nye kommunale utleieboliger
--	-----------------------------------

Det framgår under boliggruppas innspill at kommunen tenker å bygge nye utleieboliger med delfinansiering fra brannforsikringsoppgjør fra Hov. Dette må være så sentrumsnært som mulig og kan gjerne skje ved fortetting i eksisterende boligområder. Det er neppe tale om mer enn fire enheter, kanskje færre. Oppdraget med prosjektering og bygging lyses ut på anbud innenfor rammer som er gitt i ei funksjonsbeskrivelse, etter at det er foretatt valg av tomt. For å få ut forsikringsoppgjøret må kommunen sjøl være byggherre.

Oppstart av prosessen kan skje fra sommeren 2022.

Vedlegg 1-5: Gruppenes forslag til tiltak for å utvikle kvaliteter ved bygda

Gruppe 1 – Det sosiale livet

Det sosiale livet – hvordan folk har det i Rindal – behovet for sosiale møteplasser

Tilrettelegging for kvinner, ungdom og andre nøkkelgrupper i lokalsamfunnet

Hvorfor tar vi med dette hovedområdet?

I folkehelsearbeidet i Rindal har det blitt avdekket et behov for sosiale møteplasser blant ungdom. Flere ungdomsundersøkelser har også bekreftet at det er et stort behov for sosiale og uformelle møteplasser. Undersøkelsen «ungdoms tilhørighet, trivsel og framtidsplaner i Distrikts- Norge» benevner bygda som «guttas bygd», nettopp fordi tendensen er at menn har større tilhørighet, arbeidsmuligheter og flere sosiale arenaer på bygda. Vi ønsket derfor å se på hvordan vi kan skape en større grad av tilhørighet for alle – og spesielt for jenter og ungdom.

Hva har vi av kunnskap fra andre?

Vi har lagt til grunn flere rapporter fra Distriktssenteret *knyttet til ungdom som bl.a.*

[Om å være ung i Distrikts-Norge - Kunnskapsgrunnlag for Ungdommens distriktspanel \(distriktssenteret.no\)](#) og

[Unges motivasjon for å bo i distriktene – Distriktssenteret](#)

Det har vært vanskelig å finne eksternt kunnskapsgrunnlag som omhandler kvinner, men i rapportene om ungdom finnes svar fra unge kvinner som gir viktige bidrag til kunnskap.

Hva har vi funnet ut her hos oss?

Spørreundersøkelsen bekrefter at mange savner gode uformelle møteplasser, og det er spesielt blant de yngre at savnet er størst. Møteplasser ble også trukket fram som viktig for at man skal bli boende i Rindal i framtida. På svaret om man ønsker å bo i Rindal i framtida er tendens at menn er mer positive enn kvinner, spesielt blant de yngste aldersgruppene. På spørsmålet om hvilke tjenester og tilbud som er viktig for deg og familien, svarte veldig mange i alle aldersgrupper mye av det samme. Det som var gjentakende var møteplasser, åpen kafe/spisested, et levende sentrum, aktiviteter i Rindalshuset, kulturtilbud og aktiviteter som ikke er håndball, ski og fotball.

Hva har vi her i Rindal fra før?

Dokumentet Folkehelse i Rindal [Folkehelse i Rindal](#), som igjen har ført til et videre arbeid sammen med Trøndelag fylkeskommune som omhandler det å skape sosiale og uformelle møteplasser for ungdom. [Skape sosiale og uformelle møteplasser for ungdom i Rindal - handling.forebygging.no](#) Ungdataundersøkelsen ble sist gjennomført i 2020/2021. Både folkehelseprogrammet og Ungdataundersøkelsen viser at barn og unge ønsker en sosial og uformell møteplass.

Disse har vært med i gruppa:

Vibeke Langli, Arild Haugen, Camilla Løften, Gro Karina Fosseide, Gunnhild Strupstad, Gunnveig Røen, Mette Skjølsvold Aasen, Line Therese Flåtten, Grete Elshaug

Noen stikkord fra møte i gruppa 31.01.22:

- Jobbmuligheter viktig

- Tilrettelegge for ulike typer botilbud – 17% av pendlerne kunne tenke seg å bo i Rindal
- Rindalshuset er viktig med basseng, kino, og som formell og uformell møteplass - Hva med å se på dagens lokaler knyttet til et uformelt treffsted? Utvikle Rindalshuset – se muligheter ved dagens bygg. (det haster med møteplass for ungdom)
- Forslag om flere aktivitetstilbud. Mange synes det er vanskelig å finne ut hvilke aktivitetstilbud som finnes i Rindal. Kommentar: Hva ønsker de? **Hvordan synliggjøre dagens tilbud enda bedre?**
- Vurdere å tilrettelegge for sykkelsti (ref. Trysil), skatebord, pump-truck.... Kommentar: Vi har volleyball og ballbinge
- Savn av flere kulturtilbud – arrangement, musikk...
- Sted for biltreff – motor/mekking
- Kurs: Ski, skøyter, friluftsliv....
- Turmuligheter
- Helse – og trening tilbud
- Møteplasser: Spisested, kafe.. med mattilbud og kulturinnslag
- Utendørs møteplasser
- Delt syn på scooterkjøring, spesielt hos høttrindalingen
- Forbedring av transportmuligheter. Kommentar: Det ble en buss- og taxi-diskusjon. Kan vi se på andre typer løsninger rundt taxi løyve? Hvilke tilbud kan ATB tilby? Ligger det noen muligheter vi kan benytte oss av?
- Gode veier og infrastruktur

Noen stikkord fra møte i gruppa 07.03.22:

Det ble lagt fram 13 forslag til tiltak som ble gjennomgått. Dette innså gruppa ble litt i overkant av det gruppen kan prioritere. Gruppen konkluderte med at følgende tiltak ikke prioriteres per nå:

- Snøscootertrase - dette er i gang og vi fører derfor ikke opp dette som et eget tiltak.
- Gruppen ønsker ikke å prioritere sykkelstier i terrenget, men utfordrer sykkelmiljøet til å se på muligheter i egen regi.
- Motorcrossbane - det er kommet innspill på ulike aktiviteter. Vi utfordrer NMK Surnadal og Rindal til å komme med informasjon om hva som skjer på banen sommer og vinter.
- Prioritere et godt oppvekstmiljø. Vi setter ikke dette opp som et eget tiltak fra gruppen, men det er viktig at alle jobber sammen om dette og tar ansvar.

Det er veldig mye som skjer i Rindal, men vi er ikke flinke nok til å invitere flere med.

Møteplasser innendørs (kafe/restaurant i sentrum) i Rindal er et tiltak som flere i spørreundersøkelsen har pekt på. Dette tiltaket er i gang med blant anna 3 Venner AS, så vi setter derfor ikke opp dette som et eget tiltak i planen. Flere i gruppen mente vi burde bli bedre på å synliggjøre det vi har og bli bedre til å inkludere generelt. Be gjerne med naboen/hyttenaboen/tilflytteren.

Gruppa foreslår følgende tiltak:

Prosjekt/tiltak 1	Møteplasser utendørs i Rindal
Bakgrunn	I spørreundersøkelsen kommer det fram et ønske om å videreutvikle og synliggjøre de fine møteplassene som finnes i hele bygda, og det er et generelt ønske om uformelle og sosiale møteplasser utendørs i Rindal
Mål	Synliggjøre og videreutvikle de møteplasser som finnes i dag, og utfordre på at noen flere møteplasser kan etableres.

Målgruppe	Innbyggere, studenter, unge Rindalinger som bor utenbygds, hytteinnbyggere, turister m.fl.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Det finnes allerede mange eksisterende møteplasser, som f.eks ved Nybø, Rørvatnet og Grønlivatnet. Det er også mulig å se på nye tiltak ved Sunnaområdet og Elvepromenaden/Kul-tur-sti. Man bør gå i dialog med velforeninger knyttet til disse møteplassene for å se om det er muligheter for å utvikle områdene videre. Vi mener det kan finnes muligheter til å knytte Sunnaområdet enda bedre sammen med kul-tur-stien og elvepromenaden, og at området på Sunna (f.eks ved Bunnpris) kunne blitt et naturlig stopp-punkt og møteplass. Det er også pekt på at området rundt Igljtjønnna og museet kan utvikles mer. Ett konkret forslag er å lage en mer etablert akebakke ved Skistadion, og ha et uformell møteplass i tilknytning til speakerbu, f.eks med noen sitteplasser og bålpanne. En møteplass øst for Igljtjønnna kan også bidra til å avlaste dagens badeplass mv ved Tjønnna om sommeren
Økonomi	Ikke avklart
Utfordringer videre	Det må avklare hvem som skal følge opp arbeidet velforeningene og andre aktuelle, knyttet til de forskjellige møteplassene gjør.
Ansvar oppfølging	Utfordre velforeninger med å se på muligheten til flere arrangement og andre tiltak. Utfordre Sunna Butikkeiendom(Bunnpris) og Coop Nybø om å tenke utvikling av plassen som møteplasser Rindal Velforening: Utfordre de til å gå i dialog med Rindal IL for å se på muligheter for området øst for Igljtjønnna

Prosjekt/tiltak 2	Sentrumsutvikling
Bakgrunn	Ønsker og behov for aktivitet i sentrum. Spørreundersøkelsen viser at sentrum oppleves som helt uten aktivitet, og det er bør bli mer innbydende enn i dag.
Mål	Å få et mer levende sentrum og attraktivt sentrum. Dette vil igjen øke attraktiviteten av å bo i Rindal og oppholde seg i Rindal.
Målgruppe	Innbyggere, studenter, unge Rindalinger som bor utenbygds, hytteinnbyggere, turister m.fl.

Status/Erfaring/måloppnåelse	Man bør se på sentrumsplanen på nytt og vurdere om det kan gjøres endringer ut fra flere typer ønsker. Bl.a bilfrie områder som hensyntar myke trafikanter. Spørreundersøkelser viste at det er ønskelig å tilrettelegge for mer og flere ulike typer aktiviteter i sentrum. Det kan være popup-salg, arrangement, torgsalg, musikk med mer. Man bør se på om det kan finnes ett område som kan benyttes til torgaktiviteter, pop up aktiviteter, lekeapparater, bord og benker mv. Gruppen har spesielt pekt på området ved Øvre Dalen, Amfiet og 3 Venner. (Samtidig må man også finne løsninger for parkeringsplasser på andre områder i sentrum) Flere av tilbakemeldingene i spørreundersøkelsen viser at sentrum skulle vært penere i form av at det skulle vært mer rydding, mer klipp av plen og generelt framstått som mer pyntet enn i dag.
Økonomi	Aktører betaler for sitt opphold og vil derfor ikke belaste noen økonomisk. Rindal kommune: Øremerke noen midler fra potten "sommerjobb for ungdom" for framtidige tiltak for å ha ansvar for et «penere» sentrum og for noen aktiviteter i sentrum.
Utfordringer videre	Utfordringene er flere. Blant anna hvem er det som skal være kontaktperson for ulike arrangement i sentrum. Hvordan koordinere tiltak/arrangement framover? Det må avklares hvem som har ansvar for oppfølging av å pynte opp sentrum med planter, klipp av plen, dekorasjoner, belysning, skilting til attraksjon i sentrum og bygda forøvrig med videre. Det må også avklares hvem som har ansvar for rydding av trær, busker, kratt og gress ved fylkesvegen gjennom sentrum. Gjelder spesielt området fra Gjøåbakken til T-komponent.
Ansvar oppfølging	«Sentrumsgruppa», Rindal vel og Rindal kommune - Rindal kommune: Lyse ut "sommerjobb for ungdom – tilrettelegge for sommerjobb for ungdom" for framtidige tiltak for å ha ansvar for et «penere» sentrum og for noen aktiviteter i sentrum. - Sentrumsgruppa (Coop, Rindal Sparebank, Rindal kommune og El-Co). Det kan Det opprettes en arbeidsgruppe som jobber videre med ideene. Rindal kommune blir en naturlig del i arbeidet med sentrumsplan og får ansvar med å kalle inn aktuelle parter til et første oppstartsmøte.

Prosjekt/tiltak 3	Tiltak for ungdom
Bakgrunn	Ungdommen har et sterkt ønske om å få en møteplass som bare er sin, og per i dag finnes ingen slik plass. I spørreundersøkelsen kommer det også fram at det ikke bare er aktiviteter som håndball, ski og fotball som er viktige aktiviteter for ungdom.
Mål	Utvikle Rindalshuset for bl.a spillmuligheter. Vurdere utendørs spillmuligheter.
Målgruppe	Ungdom m.fl.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Arbeidet med møteplass for ungdom må fortsette med uforminska styrke, og dette arbeidet skal føre til at ungdommen får sin møteplass i Rindalshuset. Det er mange tilbud innen idrett, men de savner andre typer aktiviteter som f.eks. Gaming, musikkbule, og diverse spill aktiviteter, og dette kan den nye møteplassen inneholde. Utendørs spill aktiviteter bør også vurderes. Utendørs aktiviteter ved Rindalshuset eller skolen kan f.eks være en Pump track. Det kan også være en mulighet for å etablere en utendørs bane for frisbee-golf.
Økonomi	Frisbee-golf: Utfordre næringslivet til å betale for et treffpunkt hver. Vurdere om midlene som FAU disponerer kan brukes i forhold til å bygge en Pump-track.
Utfordringer videre	Hvor skal en frisbee-golf etableres? Regulering av et område? Ansvar for utlån og oppfølging. Hvordan finansiere et slikt anlegg?
Ansvar oppfølging	Ungdomsrådet, elevrådet, Rindal skole, FAU Rindal Vel må involveres ved aktiviteter utenom skolens område.

Prosjekt/tiltak 4	Kulturtiltak
Bakgrunn	Spørreundersøkelsen viser et ønske om ha flere kulturaktiviteter i Rindal.
Mål	Få flere kulturaktiviteter i hele kommunen, gjerne «impulsive» aktivitet og gjerne knyttet til de møteplassene som finnes.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Det finnes allerede i dag en «kulturpott», men denne er nok for lite kjent og bør synliggjøres mer. Det bør vurderes å øke potten i forhold til hvem som kan søke på disse midlene. Søkere kan være: Velforeninger, leder for spisesteder og forsamlingshus kan søke på midler for å få et tilskudd til å hyre inn musikanter, trubadurer mv.
Økonomi	Det settes av et større øremerke tiltak til "kulturtiltak"
Utfordringer videre	

	Hvordan informerer om ordningen slik at den brukes, og finne gode og enkle løsninger for å søke og for å vedta støtte til tiltak.
Ansvar oppfølging	Rindal kommune v/ kulturleder

Prosjekt/tiltak 5	Felles portal for Rindal
Bakgrunn	Spørreundersøkelsen viser at det per i dag er alt for mange portaler å forholde seg til, og man vet ikke hvor man skal lete etter informasjon
Mål	Arbeide for å få en felles portal for Rindal som synliggjør på en gode måte de ulike aktiviteter som arrangeres, og som gjør det enkelt å finne fram til informasjon i og om Rindal
Status/Erfaring/måloppnåelse	Noen portaler som finnes i dag er: Opplev Rindal, Tid til å leve”, kulturboksen og Trollheimsporten. Mange sier at det er vanskelig å finne fram på alle portalene, hvor finnes egentlig korrekt informasjon? I tillegg finnes mange facebooksider. Vi påstår at det kan være vanskelig å følge opp alle portalene, info blir utdatert og frustrasjonen kanskje enda større for de som skal finne informasjon. Vi mener også at det er for mange «lukkede» FB sider som det kan oppleves vanskelig å få innpass i. Svar fra spørreundersøkelsen viser at 90% av de som svarte har Trollheimsporten som sitt førstevalg for å finne informasjon om Rindal. Vi mener at mer informasjon bør legges dit, og at Trollheimsporten kan utvikles enda mer enn i dag.
Økonomi	Uavklart
Utfordringer videre	Å samarbeide om å finne felles løsning.
Ansvar oppfølging	Det må settes sammen personer som representerer hver portal til en arbeidsgruppe som sammen kan finne gode løsninger, og noen må få hovedansvaret for gjennomføring. Muligens gjennom en prosjektstilling.

Grappa kommer også med et forslag til hvordan tiltakene skal utføres:

Det lyses ut en 3-årig prosjektstilling

Forslag til hva Stillingen skal inneholde følgende oppgaver

- o Gjennomføre tiltakene som vedtatt i KS for Rindal inn i framtida
- o Gjennomføre de forskjellige arrangementene RNF har hatt ansvar for (torgdager, optimistkonferanse, hyttedag mm) – avhenger av hvilke oppgaver de ønsker å ha ansvar for med redusert stilling
- o Arbeide mot media om omdømmearbeide
- o Informasjon og kampanjer om Rindal (TTL mv)
- o Møteplass ungdom
- o Kontaktperson ungdom
- o Sommerjobb for ungdom

Gruppe 2 - Markedsføring og omdømmebygging – Tid til å leve

Hvorfor tar vi med dette hovedområdet?

«Tid til å leve» er et mangeårig samarbeid mellom kommunen, næringslivet, lokale organisasjoner og andre aktører om omdømmearbeid og profilering av Rindal. «Tid til å leve» ble valgt som slagord allerede i perioden 2006-08 da kommunen tenkte å rullere næringsplanen, men sammen med næringslivet i stedet valgte å forsøke å utvikle felles visjon/merkevarebygging/sett med holdninger for hele Rindal. Til dette ble det engasjert profesjonell hjelp fra et kommunikasjonsfirma. Begrepet «5 minutter» ble etablert som en del av dette, med utgangspunkt i det kompakte Rindal sentrum med sine mange kvaliteter og kort veg ut i naturen.

Hva har vi av kunnskap fra andre?

Distriktsenteret sitter på kunnskap om slikt arbeid i kommunene. Mange kommuner gjennomfører tilsvarende tiltak.

Hva har vi funnet ut her hos oss?

Resultater om «Tid til å leve» fra spørreundersøkelsen:

Rindal har i flere år hatt omdømmearbeidet «Tid til å leve». Er du kjent med dette arbeidet? (svar fra alle)

- 8% sier at de ikke er kjent med det i det hele tatt
- 30% kjenner det i liten grad
- 62% kjenner til det en del eller kjenner det godt
- Dette kjenner de best til:
 - Nettsiden tid til å leve og #rindal_tidtilaleve
 - 5 minutter til alt
 - Magasinet
 - TTL timer på skolen
 - Merkesteinene på grensene
 - Logoen
 - Logo på idrettsklær
 - Rindalsfilmene

Innspill til det videre arbeidet med Tid til å leve:

- Fortsett ned konkurranser som engasjerer
- Inkludering og integrering av innflyttere
- Samarbeid næringsliv/frivillige – kurspakker
- Involver ungdommen
- Løft fram kultur og frivillighet, ikke bare idrett og friluftsliv
- Fokus på særegenhetene i Rindal
- Inkluder hele bygda, ikke bare sentrum
- Næringslivet må bruke det i sin annonsering

Hva har vi her i Rindal fra før?

Et eget kapittel i næringsplanen fra 2017 hadde disse tiltaka:

Hovedområde 4: Videreføring av omdømmearbeidet «Tid til å leve»	31
Tiltak 4.1: Videreutvikle samarbeidet mellom kommunen, næringslivet og organisasjonene.....	32
Tiltak 4.2: Friske opp kommunikasjonen på nett og papir.....	32
Tiltak 4.3: Gjøre bygda mer attraktiv for unge kvinner	32
Tiltak 4.4: Framstå som effektive, serviceinnstilte, inkluderende og velvillige	33
Tiltak 4.5: Finne flere ambassadører for «Tid til å leve»	33
Tiltak 4.6: Videreutvikle undervisningsopplegg for grunnskolen	34
Tiltak 4.7: Nye fysiske uttrykk for «Tid til å leve».....	34

Disse har vært med i gruppa:

Svein Halsetrønning, Ola T Heggem, Inge Skjølsvold, Ola Syrstad, Åse Børset, Yngve Røøyen, Morten Møller, Randi Folden og Sivert Dombu.

Hvilke tiltak kan være aktuelle?

Her følger ei oppramsing av mange ulike innspill fra gruppa, med bare kort beskrivelse av hvert av dem. Til slutt er det formulert tre prioriterte arbeidsområder/tiltak.

Fra møtet 24.11.21:

- Skolen er veldig viktig som arena for å skape gode holdninger til egen bygd.
- Mange svarer positivt i undersøkelsen om å bo her i Rindal.
- Jenter tar mest utdanning, tar initiativ på skolen, stiller krav til jobbmuligheter, er mer ambisiøse, inntar ledende stillinger.
- Hvem er det vi identifiserer oss med og ønsker som tilflyttere?
- Svært viktig å arbeide for å beholde dem som er her fra før.
- Viktige lokale verdier er dugnad, å være framoverlent, men også ydmykhet.
- "Sjå alt rindalingene får til".
- Men det er tungt for folk utenfra å komme seg inn i miljøet her. Mange tilflyttere reiser igjen. Går det egentlig an å bli rindaling?
- Er vi gode nok til å invitere? Tar vi nye folk inn på dugnadslistene? Et tidligere opplegg med faddere virka ikke etter hensikten, må finne på noe anna.
- Integrering kan gå bedre på store arbeidsplasser med mange ansatte.
- Folk kommer gjerne som par, så det må finnes noe her for begge.
- Lite å finne på om vinteren utenom skigåing.
- Idrett gir innpass, men passer ikke for alle.
- "Tid til å leve" er for stort og utflytende - vi må prioritere både for mål, målgrupper og kanaler.
- Kvinner i 20-åra er viktige for oss. Vi må vise dem hvilke muligheter som finnes og legge til rette for dem.
- Trollheimsporten har stort gjennomslag.
- Sponsoravtalen med Rindal IL gjør at TTL vises mange steder, men noen er usikre på effekten.
- Behov for møteplasser i sentrum - positivt at 3Venner flytter opp - det trengs flere tilbud, men ikke grunnlag for kafe på hvert hjørne. Kommunen må kunne bidra økonomisk til dette.
- Hov-tomta kan utvikles til grøntområde/lekeplass, i stedet for å bygge boliger der.
- Folk over 70 år har sine faste møteplasser. Det er mange spreke pensjonister.
- MOT er viktig for ungdom.
- Ønske om nytt boligfelt etter Seljebrekka.
- Ønske om elbil-lading ved fv 65, gjerne på Nybø.

Fra møtet 28.1.22:

- Det er kanskje mer jobbpendling nå enn før. For bygda er det viktigere at folk bor her enn at de arbeider her. Men folk bør slippe å pendle så langt. Minst én i familien bør arbeide i nærheten. Det er egentlig kort veg til Surnadal.
- Det er de lokale som bygger hus, også unge folk. Det er få hus til salgs på Finn og nesten ikke noe utleie. Det burde finnes noe for korttidsutleie, for å prøvebo her. Kanskje et lokalt utleieforum på Facebook?
- Det kunne gjerne være et alpinanlegg her, men Sæterlia er tross alt bare 25 min unna.
- Interessen for krossbanen har tatt seg opp i det siste.
- Det er mange ledige stillinger i bygda. Å rekruttere arbeidskraft er vanskelig. Du må tenke på framtidig stabilitet når du ansetter nye. Det er viktig å beholde lærlingeplasser, også for at unge skal komme inn i et miljø.
- Næringsplanen er fortsatt veldig viktig, det er mye bra der. Har dagens folkevalgte godt nok eierskap til den?
- Behov for kontorfellesskap for fjernarbeid. Kan Svorka legge noen flere stillinger hit?
- Bør vise at det gjelder hele bygda, ikke bare sentrumsområdet (tydelig svar i spørreundersøkelsen). Noen ønsker å tone ned «5 minutter til alt».
- Vi trenger nye boligtilbud (overlapp med boliggruppa).
- Usikkert hvor intenst «Bygdedyret» egentlig er, det kan være mye opp til deg sjøl. Tiltaket i næringsplanen om å framstå som effektive, serviceinnstilte, inkluderende og velvillige var viktig for noen. Utenbygds folk svarer kanskje mer positivt i undersøkelsen enn folk her.
- Det er kanskje lettere å rekruttere kvinner enn menn til stillinger i kommuneorganisasjonen.

Fra møtet 24.2.22:

- Det er rett å satse på folk rundt 30 år.
- Kanskje et tilbud om leikegrind for skuter og atv? Da er motorkrossbanen for liten. Banen må være skjerma og by på utfordringer. Vinje kommune har visst fått til noe. Det hele bør knyttes til muligheter for næring.
- Gjerne en liten skiheis. Noen peker på at det er kort veg til Sæterlia i Surnadal.
- Gi premie til alle som føder barn.
- Det er for få varierte kontorarbeidsplasser, særlig for folk med høyere utdanning. For mye fokus på praktiske fag?
- Nesten alle jenter flytter ut. Hvordan kan vi komme i inngrep med dem? Lage et opplegg med og for kvinner rundt 30 år. Det er mange unge mødre i nye hus på Seljebrekka.
- Kan vi gjøre noe for dem som drømmer om småbruk?
- El-Watch åpner for at ansatte har oppmøte i Trondheim. Det er kanskje mer jobbpendling nå enn før. Bomiljøet er kanskje viktigst for folk. Sikker barnehageplass. 100 % stilling i helse og omsorg. Det er viktig for Rindal at det finnes jobber i Surnadal.
- Mange kan jobbe heimefra.
- Vi har klatrevegg, skytebane, museet, idrettshallene, Tjønna, svømmehall. Gode resultater på skolen.
- Gjerne en ladestasjon til, ved fv 65.
- Næringslivet må unne andre suksess. Framsnakking.
- TTL-reportasjene på Porten er bra. Kanskje noe der med hyttefolk?
- Bruke eksterne rådgivere til ny satsing på TTL. Gjerne framheve Rindal sentrum som noe unikt.

Hvilke tiltak vil vi sammen prioritere?

Prosjekt/tiltak 1	Organisert tilflyttingsarbeid – Gjøre bygda mer attraktiv for unge kvinner
Bakgrunn	Nesten alle jenter flytter ut. «Det er i byen alle unge er, også rindalingene».
Mål	Rekruttere nye innbyggere. Gjøre et valg om hvilke grupper vi særskilt vil forsøke å rekruttere.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Det er kanskje enklere å nå de unge når de kommer i etableringsalderen, rundt 30 år. Bør vi lage et opplegg med og for kvinner rundt 30 år, for dem som står midt oppi avgjørende valg i livet? De veit best. Hvordan kan vi komme i inngrep med dem? Like viktig som tilflytting er det å beholde folk her. Det er lettere å rekruttere dem som har vokst opp her eller har ei annen tilknytning fra før. Det er viktig å invitere nye folk skikkelig inn i lokale fellesskap og lettere å nå dem gjennom de interessene de har, enn gjennom fadderordninger. Mange begynner via barnehagen og blir kjent gjennom ungene. Kan vi få jenter til å velge yrkesfag, både som yrke og som grunnlag for videre utdanning? Det er også for få varierte arbeidsplasser for folk med høyere utdanning. Blir det for mye fokus på praktiske fag? Noen kommuner gir premie til alle som føder barn. Er det positivt eller negativt? Kanskje heller gratis barnehageplass i en avgrensa periode? Gå sammen med det private næringslivet om felles utlysing av ledige stillinger. Tilby kontorfellesskap der mange kan jobbe «heimefra» sammen. <i>Etablere et eget prosjekt fra 2022 som retter seg mot unge kvinner i etableringsfasen. Engasjere prosjektleder og opprette ei tilhørende gruppe.</i>

Økonomi	Søke om eksterne tilskudd til dette i tillegg til å bruke midler fra kommunens næringsfond.
Utfordringer videre	Hvordan kommer vi i inngrep med de mange i målgruppa som ikke bor her lenger, men kanskje kan komme tilbake? Hvordan kan vi få dem med i arbeidet vårt? Kan vi ta kontakt med alle utflytta rindalinger i ei viss aldersgruppe med oppdatert informasjon og tilbud om en samtale? Det er mange unge mødre i nye hus på Seljebrekka. Kan vi involvere dem på noen måte? Hvordan skape forståelse for å gjøre valg om at ikke alle er i den prioriterte målgruppa?
Ansvar oppfølging	Kommunen må dra det i gang.

Prosjekt/tiltak 2	Et bredt kultur- og aktivitetstilbud
Bakgrunn	I spørreundersøkelsen kommer det fram ønsker om et breiere kultur- og aktivitetstilbud. Alle er ikke like opptatt av idrett, ski og trening.
Mål	Flertallet i gruppa har kommet til at det heller enn å skape nye tilbud, er behov for å få fram i lyset alt som faktisk finnes.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Gruppa ønsker å finne fram til en ny og bedre lokal aktivitetskalender, gjerne i tilknytning til Trollheimsporten. Det er ingen klar oppfatning om hvordan dette kan sjå ut, hvordan det kan organiseres og hva det vil koste. Uformelle møteplasser ligger primært inn under ei annen av gruppene. Serveringsstedene kan kanskje utvikle nye forretningsmodeller? Kan kommunen kjøpe flere tjenester fra dem? Skimuseet bør få utvikle seg som uformelt treffsted.
Økonomi	Med få deltakere kan det være liten økonomisk bærekraft i nye tiltak, som dermed vil trenge subsidier.

Utfordringer videre	Det kan være at noen faktisk har andre ønsker og behov, slik at ikke bare er et spørsmål om markedsføring av det som finnes. Forslaget om en ny aktivitetskalender må utredes nærmere.
Ansvar oppfølging	Kommunens kulturenhet. Serveringsstedene. Skimuseet. Trollheimsporten. Lokale organisasjoner.

Prosjekt/tiltak 3	Nye former for markedsføring og omdømmebygging
Bakgrunn	«Tid til å leve» er godt kjent for rindalinger og i nærområdet, men har et utydelig innhold. Noen ønsker heller å bruke andre slagord for å markedsføre bygda.
Mål	Gi nytt og mer målretta innhold til «Tid til å leve».
Status/Erfaring/måloppnåelse	Kommunen kan gå sammen med andre lokale aktører for å utvikle nytt innhold og nye arbeidsmåter. Hente inn hjelp fra eksterne profesjonelle rådgivere. Organisere det som et prosjekt og skaffe finansiering. Kanskje sette dette sammen med det foreslåtte kvinneretta arbeidet under tiltak nr 1 her. Trollheimsporten har stort gjennomslag og bør fortsatt få årlig kommunal støtte til å opprettholde drifta. Vi bør også fortsette med betalte «gladsaker» på Trollheimsporten, men i noe enklere form. Dette kan rette seg mot hyttefolket også. Korte filmsnutter kan gjerne være en del av et fornya markedsføringsopplegg. Flere enn kommunen bør ta i bruk designet til «Tid til å leve» i sin kommunikasjon. Sponsoravtalen med Rindal IL gjør at TTL vises mange steder, men noen er usikre på effekten. Gjerne framheve Rindal sentrum som noe unikt, med bedre skilting og annen markedsføring. Hov-

	tomta kan utvikles til grøntområde/lekeplass, i stedet for å bygge boliger der. Fortsette med å forsøke å framstå som effektive, serviceinnstilte, inkluderende og velvillige. Fornye ordninga med ambassadører for «Tid til å leve»? Finne nye fysiske uttrykk? Undervisningsopplegget på skolen bør videreføres, men også fornyes. Gamle informasjonstavler (som den på veggen på kommunehuset) bør saneres eller oppdateres.
Økonomi	Profesjonelt arbeid koster penger.
Utfordringer videre	Leite etter innsats og økonomiske bidrag også fra andre enn kommunen. Finne fram til ei felles organisering for krefter som bryr seg.
Ansvar oppfølging	Kommunen må dra det i gang.

Gruppe 3 - Boligtilbud og boligutvikling

Hvorfor tar vi med dette hovedområdet?

Vi antar at tilgang på høvelige boliger kan være en knapphetsfaktor for at folk bosetter seg i Rindal. Boligpolitisk plan fra 2018 er den nyeste gjennomgangen lokalt før spørreundersøkelsen i 2021. Det er ganske stor oppmerksomhet om boligspørsmål knytta til lokalsamfunnsutvikling rundt omkring i landet.

Hva har vi av kunnskap fra andre?

Det finnes mye stoff om boligspørsmål hos Distriktssenteret. Husbanken er i ferd med å gå sterkere inn i boligbygging i distriktene.

Hva har vi funnet ut her hos oss?

Resultater om boligspørsmål fra spørreundersøkelsen:

Bolig og bomiljø

- Enebolig er det helt klart foretrukne boformen
 - Størst usikkerhet blant de yngste ang boform
 - 76% av alle svar sier det er litt eller veldig aktuelt å bo i enebolig
- Svært få ønsker å bo i rekkehus (9% litt eller svært aktuelt)
- Leilighet er mer aktuelt for alle aldersgrupper unntatt aldersgruppen 20-34 år, hvor mellom 53-60% mener det er lite aktuelt.
- Småbruk/gård er derimot litt eller veldig aktuelt for aldersgruppen 20-34 år (50-60%)
- Bofelleskap/kollektiv er svært lite aktuell boform
 - (mest aktuelt for de over 76+)

Kvaliteter i bomiljø (svar fra dem som bor i Rindal)

- Å bo sentralt
 - 60% av alle svarer at det er litt eller veldig attraktivt
 - Mest attraktivt for de over 67 år
 - For de yngre aldersgruppene er det større variasjon i svarene
 - 19% svarer at det ikke er attraktivt og 22% verken/eller
- Å bo i gangavstand til bygdesenter
 - 54% svarer at det er litt eller veldig attraktivt
 - Mest attraktivt for de over 67 år
 - 17% svarer at det ikke er så attraktivt og 29% verken/eller
- Å bo helt for meg/oss selv uten for mange naboer
 - 50% svarer at det er litt eller veldig attraktivt
 - Minst attraktivt for aldersgruppen over 67 år
 - 22% svarer at det ikke er så attraktivt og 28% verken/eller
- Å ha mange naboer
 - 25% svarer at det er litt eller veldig attraktivt
 - Mest attraktivt for de over 67 år
 - 14% svare at det ikke er attraktivt og 28% verken/eller
- Å ha gode fellesområder/møteplasser i nærheten
 - 70% svarer at det er litt eller veldig attraktivt
- Nærhet til skogen og fjellet
 - 82% svarer at det er litt eller veldig attraktivt
- Nærhet til familie

- 86% svarer at det er litt eller veldig attraktivt
- Kan dette bety at majoriteten ønsker å bo sentralt, men ikke bo for tett og ikke ha for mange naboer?

Eie eller leie bolig?

- Aldersgruppen 76+ svarer at det er litt eller svært aktuelt å leie bolig (30%).
- 84% av alle sier at de vil eie bolig
- De yngste er mest positive til en ordning med mulighet for å leie først og kjøpe etterpå
- Aldersgruppen 25-34 år:
 - 88% svarer at det ikke aktuelt å leie
 - 29% svarer at det kan være aktuelt med en ordning med leie først og kjøpe etterpå
 - 15% svarer at de ikke har den bolig de ønsker seg i dag
 - 9% svarer at de savner en bolig de kan leie

Hva har vi her i Rindal fra før?

Kommunens boligpolitiske plan fra 2018 gir en god oversikt over boligutfordringene og viser mange konkrete tiltak.

Kommunen fikk i samarbeid med private utbyggere bygd mange utleieenheter i forbindelse med bosetting av flyktninger i 2015-16. Etter ei kommunal utlysing av ledig tomt ble det seinere i privat regi bygd og solgt åtte leiligheter på Lykkja i Rindal sentrum. Et prospekt for det såkalte Eventunet fra 2021 er så langt ikke realisert. Hvert år bygges flere nye eneboliger, de siste åra flest på Seljebrekka, men også andre steder i bygda.

Disse har vært med i gruppa:

Hege Gåsvand, Kjetil Løften, Martin Rise, Yngve Bakken, Knut Werner Rist, Henning Andersen og Sivert Dombu.

Hvilke tiltak kan være aktuelle?

Her kommer først ei liste over ulike innspill fra gruppa, med bare kort beskrivelse av hvert av dem. Til slutt er det formulert tre prioriterte arbeidsområder/tiltak.

- Etablere et nytt framtidig boligfelt der det blir mulighet for å kjøpe større tomter, gjerne på 2 daa, og få lov til å bygge større garasjer/redskapshus etc. Kanskje på flata ved Stjernetårnet?
- Kommunen må gjøre mer skjønnsmessige vurderinger i behandlingen av søknader om deling av gardsbruk. Være tydeligere overfor sektormyndighetene der vi møter motstand hos dem.
- Utbyggere må involveres, og de må utfordres til å komme med et prosjekt med lavkostboliger. Noen mener at lavkostboliger egentlig ikke finnes, for krava i TEK 17 gjelder for all bygging, det eneste kan være å bygge med mindre areal.
- Utfordre arbeidsgiverne til å ta en aktiv rolle med å bidra for å få ungdommer til å bygge hus.
- Invitere entreprenørbedrifter inn i arbeidet. Få flere private aktører inn i boligmarkedet, både bygging, salg og utleie.
- Få til en finansieringspakke for ungdom (med Rindal Sparebank og Husbankens virkemidler).
- Kommunale startlån kan utnyttes mer fleksibelt enn tidligere, også for rekruttering/tilflytting og for eldre som flytter inn i ny bolig. Kan startlån også brukes som egenkapital/grunnlag for å få bankfinansiering?

- Er det mulig å tilby leie til eie? Det kan være vanskelig å forklare dette opplegget for folk. Hvilke erfaringer har andre fra dette? Salvesen&Thams og TOBB på Orkanger?
- Er boplikt i sentrum et aktuelt tiltak for å unngå at boliger blir til fritidsboliger?
- Kommunen tenker å bygge nye utleieboliger med delfinansiering fra brannforsikringsoppgjør fra Hov. Det kan være aktuelt å velge ei annen tomt. Kan det være mulig å seksjonere det i etterkant og selge noen av seksjonene?
- Slå sammen mange ulike aktørers utleieboliger til et felles selskap som selger aksjer/andeler? Gjerne noe fra kommunen også.
- Organisert samarbeid mellom kommunen og andre om boligdager, konkrete utbyggingsprosjekt, finansiering mm.
- Kan kommunen selge eksisterende boligmasse og bygge noe nytt for pengene?
- Avklare hva som kan være målgrupper for nye, rimelige leiligheter. Vi burde vite mer om hva ulike grupper faktisk ønsker. Er det hus eller leilighet? Hva og hvem er det vi skal legge til rette for?
- Hvilke tomtereserver finnes for konsentrert boligbygging i Rindal sentrum?
- De annonserte prisene på Eventunet var nok i høyeste laget.
- Finnes det mange nok unge til å fylle opp alle husa som blir ledige i bygda i tida framover (for nå blir det mange)? Legge til rette for omsetning av boliger i hele bygda.
- Banken burde komme med i boligarbeidet, bl.a. for nærmere avklaring av hvilke begrensninger som følger av boliglånsforskriften og for å få fram at det ikke er farlig å ta opp lån til bolig sjøl om du er ganske gammel.
- Det kan være at folk ser lite å vinne med å selge boligen sin og flytte til noe nytt internt i det kompakte sentrumsområdet. Det er ikke de aller eldste som kjøper noe nytt. De venter heller med å flytte til de skal inn i omsorgsbolig. Det er så bra tilgang på omsorgsboliger at flere beboere der kjøper bil.
- Bør det etableres omsorgsboliger som folk kjøper, og ikke leier?
- Kan det være behov for «halvkollektive» løsninger der ganske små leiligheter har noe fellesareal? *Signaturhagen* er et slik konsept.

Hvilke tiltak vil vi sammen prioritere?

Prosjekt/tiltak 1	Etablere et nytt sentrumsnært boligfelt
Bakgrunn	I gjeldende handlingsprogram for 2022-25 framgår det at kommunen i løpet av perioden skal utrede areal for et nytt attraktivt boligfelt.
Mål	Det bør bli mulighet for å kjøpe større tomter, gjerne på 2 daa, og få lov til å bygge større garasjer/redskapshus etc.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Dette må vurderes opp mot tallet på ledige tomter på Seljebrekka og andre sentrumsnære områder som Moan og Sunna. Flata ved Stjernetårnet er nevnt som ei mulig plassering. Området mellom Seljebrekka og Glennhaugen kan også være aktuelt. Det finnes ei omfattende vurdering fra arbeidet med reguleringsplanen for Rindal sentrum i 2015 av mange mulige områder (øst for Tjønna, Trollbanen, Rindalsholt,

	Seljebrekka øvre/nedre/østre, Kirklandet). Kommunen må samrå seg nærmere med aktuelle grunneiere og gjennomføre en planprosess før en kan peke på noe bestemt alternativ.
Økonomi	Reguleringsarbeid, tomteerverv og opparbeiding vil koste betydelige beløp.
Utfordringer videre	Avklaring av dette skjer mest naturlig ved revisjon av kommuneplanens arealdel i neste kommunestyreperiode. Det kan være mulig å forsere arbeidet.
Ansvar oppfølging	Kommunen

Prosjekt/tiltak 2	Bygge nye kommunale utleieboliger
Bakgrunn	Kommunen tenker å bygge nye utleieboliger med delfinansiering fra brannforsikringsoppgjør fra Hov.
Mål	Dette må være så sentrumsnært som mulig og kan gjerne skje ved fortetting i eksisterende boligområder.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Neppe mer enn fire enheter, kanskje færre. Oppdraget lyses ut på anbud. Entrepriseform må avklares nærmere, men det er trolig naturlig at tilbyderne prosjekterer innenfor rammer som er gitt i ei funksjonsbeskrivelse.
Økonomi	For å få ut forsikringsoppgjøret må kommunen sjøl være byggherre. Det vil trolig være mulig å få tilskudd fra Husbanken, og mer enn ellers dersom boligene er øremerka for flyktninger og andre vanskeligstilte på boligmarkedet. Kan det være mulig å seksjonere det i etterkant og selge noen av seksjonene? Kan kommunen skjøte på finansieringa ved å selge eksisterende boligmasse og bygge nytt for pengene?
Utfordringer videre	Det kan være aktuelt å velge ei annen tomt enn Hov. Hvilke tomtereserver finnes for slik konsentrert boligbygging i Rindal sentrum? Private: Nederst i Aldersheimsvegen, ved rutebilstasjonen, ved Trollbanen, Eventunet. Kommunale: Myra i Nordre, Skulegata dersom gamle boliger saneres.
Ansvar oppfølging	Kommunen

Prosjekt/tiltak 3	Lokalt samarbeid om boligutvikling
Bakgrunn	Det finnes flere aktører som er interessert i lokale boligspørsmål, men ingen felles organisasjon til å arbeide sammen om det. Vi antar at mange potensielle husbyggere og utbyggere kan ha vansker med å finansiere nybygg på et sted som Rindal med låge panteverdier i nye hus.
Mål	Stimulere til privat boligbygging.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Vi vil forsøke å etablere et formalisert samarbeid mellom flere aktører om en slags pakke med kommunale startlån som grunnlag, privat toppfinansiering og privat bygging av nye boliger med slik finansiering. Startlån bør utnyttes mer fleksibelt enn tidligere, også for rekruttering/ tilflytting og for eldre som flytter inn i ny bolig. Kan startlån også brukes som egenkapital/ grunnlag for å få annen bankfinansiering? Lokalbanken og andre banker i regionen inviteres med i boligarbeidet, bl.a. for nærmere avklaring av hvilke begrensninger som følger av boliglånsforskriften og for å få fram at det ikke er farlig å ta opp lån til bolig sjøl om du er ganske gammel. Kan det etableres særskilte ordninger for grønn finansiering og plussenergi-hus? Kan det etableres gulrøtter for å bygge nye boliger med utleiedel? Dette er i større grad tale om å gå sammen om å etablere en ny finansieringsmodell enn om konkrete utbyggingstiltak. Det vil være noe nytt i markedet og grunnlag for god markedsføring av bygda. Det vil også være naturlig å samarbeide om årvisse «boligdager» og andre markedsføringstiltak, tett kobla til «Tid til å leve».
Økonomi	Hente inn bidrag fra aktuelle medaktører til utviklingsarbeidet. Bruke av kommunens rammer for startlån når enkeltpersoner vil bygge. Alle finansierer egen deltakelse i samarbeidet og skyter inn midler i felles tiltak.
Utfordringer videre	Finnes det mange nok unge til å fylle opp alle husa som blir ledige i bygda i tida framover (for

	nå blir det mange)? Vi bør finne fram til arbeidsmåter for å legge til rette for omsetning av boliger i hele bygda. Er det mulig å slå sammen mange ulike aktørers nåværende og framtidige utleieboliger til et felles selskap der en del av finansieringa er salg av aksjer/andeler til investorer? Kanskje deltakelse fra kommunen også? Mange aktører kan gå sammen om å avklare nærmere hva som kan være målgrupper for nye, rimelige leiligheter. Vi burde vite mer om hva ulike grupper faktisk ønsker og spørre dem om det. Er det hus eller leilighet? Hva og hvem er det vi skal legge til rette for? Kan det være behov for «halvkollektive» løsninger der ganske små leiligheter har noe fellesareal? <i>Signaturhagen</i> er et slik konsept. Vi vil også arbeide for at det etableres omsorgsboliger som folk kjøper, og ikke leier. Er det mulig å tilby et lokalt konsept for «leie til eie»? Det kan være vanskelig å forklare dette opplegget for folk. Vi bør finne ut hvilke erfaringer andre har omkring dette, f.eks. Salvesen&Thams og TOBB på Orkanger, Husbanken og Harstad kommune (Kommunal Rapport 10.3.22). Kan det tenkes at andre aktører enn kommunen kan eie slike prosjekter her i Rindal?
Ansvar oppfølging	Kommunen inviterer til oppstart. Andre mulige deltakere er utbyggere og banker i nærområdet, kanskje også Stiftelsen Lokalt Løft. Ei felles gruppe kan etablere et formalisert prosjektsamarbeid med noen særskilt utpekte ansvarlige. Distriktssenteret og Husbanken kan trolig gi gode råd. Det bør være mulig å ta en posisjon opp mot Husbankens uttalte mål om å bidra til mer boligbygging i distrikta. Kommunen må avklare muligheter og begrensninger i startlånordninga, med sikte på å revidere sitt eget startlånreglement.

Gruppe 4 - Bedrifts- og næringsutvikling og målretta rekruttering av knapphetsfaktoren arbeidskraft

Hvorfor tar vi med dette hovedområdet?

Bedrifts- og næringsutvikling og arbeidsplasser er veldig viktig i utviklingen av lokalsamfunn. Næringslivet gir arbeidsplasser, inntekter og viktige bidrag til lokal samfunnsutvikling der bedriftene er.

Rekruttering av arbeidskraft er en stadig større utfordring og under pandemien ble dette tydeliggjort når flere næringer mistet arbeidskraft fra utlandet og fikk problemer med å levere de tjenestene og produktene de hadde lovet.

Kommunens rolle som tilrettelegger for næringslivet lokalt, er ikke en lovpålagt kommunal oppgave. Det å fremme lokal samfunnsutvikling er imidlertid en del av kommunens ansvar, og i denne sammenheng vil også næringsutvikling stå sentralt. Sammenhengen er blant pekt på av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i siste Distriktsmelding. Her heter det at «Det viktigste for levende lokalsamfunn i hele Norge er et næringsliv som opprettholder og skaper nye lønnsomme arbeidsplasser.» (Meld. St. 5 (2019–2020) Levende lokalsamfunn for fremtiden— Distriktsmeldingen).

Slik sett kan kommuners arbeid for næringsutvikling forstås både som en oppgave som er viktig for nasjonens framgang og for at den enkelte kommune skal bli god å bo og leve i. Kommunens prioritering av målrettet arbeid med næringsutvikling må like fullt veies opp mot de mange andre oppgavene en kommune har, herunder de lovpålagte.

Tidlig i arbeidet definerte vi næringsutvikling for å ha en felles forståelse rundt hva dette er. Vi definerte næringsutvikling til aktiviteter som har til hensikt å få til vekst i næringslivet. Med vekst i næringslivet mener vi økt verdiskapning, flere arbeidsplasser eller økt lønnsomhet. Slik virksomhet kan i prinsippet både være offentlig og privat, eller kombinasjonar av dette. I Rindal arbeider både kommunen ved bl.a. Ordfører og næringsrådgivere med næringsutvikling i tillegg til selskapene Innveno (i Surnadal), Thams Innovasjon (på Orkanger) og medlemsorganisasjonen Rindal Næringsforum. I tillegg har vi stiftelsen Lokalt Løft hvor styremedlemmene utnevnes av Rindal Sparebank, Rindal kommune og Rindal Næringsforum.

Hva har vi av kunnskap fra andre?

For områdene næringsutvikling og rekruttering finnes det veldig mye «fagstoff». Viktige leverandører i så måte er blant annet Distriktsenteret som har vært med i hele prosjektperioden til «Rindal inn i framtida».

Trainee Trøndelag – er fire områder pr i dag (Trainee Namdal, Kyst Trainee, Fjelltrainee og Intro Trainee), og det arbeides for at alle næringshager skal kunne tilby dette. Organiseres i Trøndelag via næringshagene.

<https://karriere.trainee-trondelag.no/>

Prosjektoppgaver BI, og andre prosjektoppgaver kan brukes for å knytte studenter til seg og senere rekruttere dem inn i arbeid. Dette er det flere gode eksempler på fra tidligere.

Trøndelagsmodellen for inkludering av utenforskap av unge under 30 år (NAV)

Hva har vi funnet ut her hos oss?

Næringsutvikling er viktig for lokal utvikling. I spørreundersøkelsen er det klare konklusjoner på at unge ønsker å vite mer om muligheter for å etablere egen bedrift – dette ønsker gruppa å ta tak i .

I Rindal pr i dag er det få bedrifter med stor vekst både omsetning, og i antall ansatte. Noen bedrifter vokser raskt, men da er det ofte med bakgrunn i fusjon eller andre årsaker. Vi har imidlertid veldig stabile bedrifter i Rindal, som vokser år for år, og som driver godt og nøkternt. Dette er viktig og gir et godt grunnlag og muligheter for videreutvikling av næringslivet i Rindal.

De store truslene slik gruppa ser det er kompetanse, rekruttering, Rindal som attraktiv kommune (for bl.a. næringsetablering) og videreutvikling av eksisterende bedrifter for å møte fremtidens konkurranse.

Hva bedriftene i Rindal trenger av kompetanse og arbeidskraft framover: Dette er sammendrag av bedriftsundersøkelsen gjennomført sommeren 2021 i regi av Distriktsenteret.

Oppsummering bedriftsundersøkelse	
Fagarbeidere (rørleggere, elektrikker, tømrer, frisør, etc.)	40
Ledelse, adm., salg og markedsføring	17
Ufaglærte	4
Ingeniører	14
Sum	75

Dette gir et godt bilde på hva bedriftene trenger av kompetanse framover. Dette er ganske likt med det som beskrives andre plasser da det er stort behov for fagarbeidere. I tillegg er det lite behov for ufaglært arbeidskraft noe som gjør det avgjørende for alle arbeidssøkere med formell kompetanse enn tilfelle var for noen tiår tilbake.

Opprettholde studietilbud vgs-nivå er veldig viktig slik at ungdommen ikke flytter ut alt for tidlig.

Arbeidsgruppa har fått presentert status frå landbruksrådgiver i Rindal kommune – Bjarne Lund. Det er en del som legger ned, også er det noen som satser stort i Rindal.

Fra spørreundersøkelsen kom det fram flere interessante innspill om hva som er viktig angående jobb i Rindal.

Hva er viktig for deg med hensyn til jobb (svar fra de som bor i Rindal, aldersgruppene 13-66 år)

- Flere jobbalternativ/få ha jobben jeg ønsker meg/å ha en sikker arbeidsplass
 - Nesten alle aldersgrupper mener dette er litt viktig eller helt avgjørende
 - Unntaket er aldersgruppen 50-66 år som i større grad sier at det ikke er relevant eller ikke så viktig
- Anledning til å skape min egen arbeidsplass
 - Mest viktig for aldersgruppen 16-19 år – 60% sier det er viktig
 - Ikke viktig eller ikke så relevant for aldersgruppen 50-66 år
- Unngå å pendle til jobb
 - Mest viktig for aldersgruppen 20-24 år - 50% litt viktig, 18% helt avgjørende
 - Minst viktig for aldersgruppen 35-49 år – 8% helt uviktig, 10% litt uviktig

Rindal
- nå er det

Forts. hva er viktig for deg med hensyn til jobb

- Tilgang til fleksible kontorfasiliteter (bor i Rindal – 513 svar)
 - 3% svarer at det var helt avgjørende = 15 pers
 - 10% svarer at det er litt viktig = 51 pers
 - Mest positive var aldersgruppen 20-24 år
- Svar fra de som har hytte/fritidsbolig i Rindal(189 pers)
 - helt avgjørende = 7 personer
 - litt viktig = 11 personer
- Svar fra de som er fra Rindal, men jobber/studerer i annen kommune (62 pers)
 - Helt avgjørende = 4 personer
 - Litt viktig = 12 personer

Rindal
- nå er det

Hva har vi her i Rindal fra før?

Næringsplan fra 2017.

Næringsplan for Trøndelag sørvest-lakseregionen

Presentasjoner fra av spørreundersøkelse og bedriftsundersøkelse gjennomført i Rindal 2021.

Hytteundersøkelsen fra 2019

Både Rindal kommune og Rindal Næringsforum følger opp næringsplan fra 2017. Det er gjennomført en god del bedriftsbesøk de siste årene. Formannskapet gjennomfører flere bedriftsbesøk hvert år (gjørne to møter i året med flere bedrifter på hvert møte).

Både Innveno og Thams Innovasjon følger opp enkeltbedrifter i Rindal. Begge har også aktive bedriftsnettverk hvor flere rindalsbedrifter er medlemmer.

Stiftelsen Lokalt Løft ble etablert av Rindal Sparebank i 2000. Formålet med Lokalt Løft er å bidra til å skape bedriftsøkonomiske lønnsomme bedrifter og varige arbeidsplasser i Rindal. Stiftelsen går inn med kapital i lokale bedrifter og utviklingstiltak, gjerne kombinert med retten til å delta med medlemmer i styrene i bedriftene stiftelsen er medeier i. I tillegg til Lokalt Løft sin rolle som medinvestor i lokale bedrifter kan stiftelsen ha en tilretteleggerrolle for at lokale private investorer kan delta sammen med Lokalt Løft som medinvestorer.

Disse har vært med i gruppa:

Magne Bjørnstad, Grete Elshaug, Kirsti Barbo Landsem, Bjarne Lund, Magnar Dalsegg, Eirik Tørset, Mildrid Kattem Aune, Berit Arntsen, Marit Mogset og Håkon Fredriksen.

Hvilke tiltak kan settes i verk framover?

Gruppa har vært innom mange forskjellige problemstillinger og sett hat mange forskjellige tiltak opp til vurdering før det ble gjort en prioritering som endte i 7 konkrete tiltak.

Under er en oversikt over en god del av tiltakene som har vært diskutert i gruppa.

Konkrete tiltak rettet mot:

- Etablerte bedrifter
 - Kartlegge mer hva de trenger av arbeidskraft
 - Kartlegging på hva de trenger for bedriftsutvikling og vekst
 - Oversikt over behov
 - Felles annonsering for ledige stillinger
 - Vise viktigheten av etablert næringsliv (eksisterende bedrifter)
 - Fokusere på konkurransefortrinn i forhold til byen
 - Yrkesdag - lokal felles yrkesdag - vise mangfoldet av arbeidsoppgaver i bedriftene
 - Skape solide bedrifter
 - Industriområde
 - Tilgjengelig kapital for vekst
- Gründere
 - Fadderordning – hjelp til nyetablerte selskap med folk med erfaring. (mange hadde dette punktet!)
 - Etablererhjelp
 - Risikokapital
 - Gunstig finansiering – kommune og bank
 - Tilrettelegge for plassering/lokaliteter
 - Utrede støtteordninger (RUF mm)
 - Muligheter for redusert skatt (?), grunderhjelp, fadderordning, kapital (Lokalt løft)
 - Gjøre virkemiddelapparatet lokalt (Innveno, Thams Innovasjon, Rindal Næringsforum, Stiftelsen Lokalt Løft) kjent for gründerne

- Oppfølging
- Behjelpelig med markedsføring
- Få fram de gode historiene (de som har lyktes)
- Økt Rekruttering
 - Hva trenger man av kompetanse framover - mer detaljer enn hva vi har så langt fra bedriftsundersøkelsen
 - Utdanningsstipend – kreve bindingstid på f.eks 2-3 år
 - Traineeordning
 - Samarbeid skole/næringsliv
 - Spørreundersøkelse om kompetansebehov – mer detaljert info enn hva har pr i dag
 - Felles markedsføring ledige jobber – ledige boliger
 - Praksisplasser, sommerjobb, prosjektoppgaver
 - Kontakt med studenter
 - Videreutdanning i forbindelse med jobb
 - Jobb nr 2
 - Oversikt over behov
 - Lærlinger
 - Oppmerksomhet – om alt som finnes
 - Gi høyere lærlingelønn mot bindingstid (for å unngå bytte av jobb rett etter læretid)
 - «Satse» på de under utdanning – prosjektoppgaver, trainee.
 - Utenforskap som mulighet for rekruttering (Trøndelagsmodellen, digitale talenter)
 - Bruke SOME gjennom prosjektarbeid i ungdomskolen for å lage info. og reklamere for muligheten i Rindal. «Ungdom som snakker til ungdom på deres språk».

I tillegg har gruppa fått innspill fra Rindal Ungdomsråd og Rindal skole.

Hvilke tiltak vil vi sammen prioritere?

Prosjekt/tiltak 1 – Etablert næringsliv	Oppfølging av alle typer eksisterende næringsliv
Bakgrunn	Utvikling av eksisterende næringsliv og bedrifter er et viktig tiltak for vekst og utvikling. I gjeldende næringsplan fra 2017 er dette prioritert gjennom punkt. 2.2. Vi ønsker å videreutvikle dette ved å finne de bedriftene som ønsker vekst og legge til rette for å hjelpe de med dette. Kartlegging av vekstpotensiale. Det kan være å koble på kompetansemiljø, starte utviklingsprosjekter etc. Det finnes mange muligheter pr i dag som kan benyttes, men dette krever ekstra innsats ut over «vanlig drift».
Mål	• Vekst i eksisterende næringsliv gjennom økt verdiskaping, flere arbeidsplasser eller økt lønnsomhet. • Få flere bedrifter i Rindal til å benytte ordninger gjennom Innovasjon Norge, Forskningsrådet og andre for å skape innovasjon og vekst i eget selskap. • Utviklingsprosjekter i enkeltbedrifter og flere bedrifter sammen. • Bidra og hjelpe bedriftene til å møte utfordringene som vi vet kommer knyttet til f.eks «Green deal»* og EU-taksonomien.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Formannskapet har halvårlige møter der de møter bedrifter gjerne i flere i fellesskap. Koronasituasjonen har gjort at møter i bedriftene har vært begrenset i 2020 og 2021. 25 møter ble gjennomført i 2020 i regi av Rindal Næringsforum, de fleste på teams. Rindal kommune ved ordfører og næringsrådgivere tett oppfølging av mange bedrifter under koronapandemien.
Økonomi	Kartlegging i bedriftene for evt. vekst og utvikling er det som krever minst ressurser, mens det krever mer å iverksette videre tiltak. I kartleggingsfasen vil man komme langt med kr 150.000 i tillegg til noe egeninnsats fra Rindal kommune som man bør klare innenfor dagens rammer til næringsutvikling.
Utfordringer videre	Avklaring om dette er noe Rindal kommune har mulighet til å gjøre i enda større grad enn i dag. De må sette av midler til dette. Videre er det viktig å avklare hva som er bra resultatoppnåelse på dette området dvs. hvilke måleparametre som er skal brukes for å måle måloppnåelse.
Ansvar oppfølging	Rindal Kommune har til ansvar å initiere kartleggingsfasen. De kan leie inn eksterne rådgivere. Næringsrådgivere i kommunen er naturlig koordinator, og legger premissene for det videre arbeidet. Dette er et tilbud som er «åpent for alle» om bedriftene melder seg.

*EUs grønne vekststrategi på engelsk kalt Green Deal er en strategi fra Europakommisjonen for å gjøre Den europeiske union klimanøytralt innen 2050.

Prosjekt/tiltak 2 – Etablert næringsliv	Fellestiltak for kompetanseheving
Bakgrunn	Fellestiltak for kompetanseheving er også beskrevet i næringsplanen fra 2017 gjennom punkt. 2.3. Klima, miljø og bærekraft er sentrale punkter alle bedrifter i større og større grad må forholde seg til. Det vil komme stadig økende krav og standarder knyttet dette f.eks «Green deal» og EU-taksonomien.
Mål	Legge til rette for at flest mulig bedrifter kan møte fremtidens kompetansebehov. Gjøre kjent relevante tema – hvilke kompetansekrav som kommer framover. Green deal, EU- Taksonomien og hva det innebærer av krav for bedriftene. Frokostmøter, wokshoper etc. på hva som er behovene framover. I tillegg gjøre kjent de tilbudene som finnes. Desentraliserte kompetansetilbud • Fagskole • Høgskole • Videre- og etterutdanning
Status/Erfaring/måloppnåelse	Det har vær gjennomført kurs og utdanningsløp i tidligere. Vårt inntrykk er at det er veldig forskjellig hvordan dette gjøres i hver enkelt bedrift og gruppa mener det er behov for markedsføre og synliggjøre tilbudet som finnes pr i dag. Kompetanseutvikling av eksisterende ansatte er avgjørende for å møte fremtidens kompetansekrav.
Økonomi	Noe lokal finansering, mens det her må arbeides for å skaffe ekstern finansering i tillegg til bidrag fra bedriftene selv. Trøndelag fylkeskommune (eks. bio-midler), og andre aktuelle er bl.a. Innovasjon Norge. Kompetanseheving og -utvikling er et satsingsområde i virkemiddelapparatet (fylkeskommune og innovasjon Norge)
Utfordringer videre	Avklaring av felles kompetansebehov og hvilke tiltak det er ønskelig at igangsettes i fellesskap i bedriftene.
Ansvar oppfølging	Kommunen, i samarbeid med Rindal Næringsforum og utviklingsmiljø, opplæringskontorer og andre instanser er også aktuelle.

Prosjekt/tiltak 3 – Gründere	Rindal er en god plass å etablere bedrift
Bakgrunn	Følge opp nyetablerte bedrifter systematisk ei tid etter etableringa er prioritert i næringsplana fra 2017 gjennom punkt. 3.2. I tillegg kom det fram i spørreundersøkelsen at unge (16- 24år) ønsker anledning til å skape sin egen arbeidsplass, og at dette er en reell mulighet i Rindal er viktig.
Mål	Bygge opp Rindal som en god plass å etablere bedrift. Vise alle mulighetene som finnes via virkemiddelapparatet for å få flere og bedre nyetableringer i Rindal. Idebank – for næringsutvikling rundt eksisterende anlegg (f.eks Igtjønna).
Status/Erfaring/måloppnåelse	Dette er i dag i næringsplana som gjeldende tiltak. Noe uklart i hvor stor grad dette tiltaket er gjennomført, og om det har vært målinger og rapportering tilknyttet målet om «minst 50% av nye etableringer fremstår som vellykka etter to år». Det er imidlertid ingen tvil om at kommunen bruker ressurser på å følge opp henvendelser rundt etablering, og hjelper nyoppstartede bedrifter.
Økonomi	Søke om eksterne tilskudd (privat og offentlig) til dette i tillegg til å bruke midler fra kommunens næringsfond.
Utfordringer videre	Avklaring rundt ressurser til å arbeide videre med dette. Både bemanning og økonomiske.
Ansvar oppfølging	Rindal kommune. Detaljer i opplegget må utvikles nærmere, og det er også mulig å bestille rådgivningspakker eller deltjenester fra eksterne partnere.

Prosjekt/tiltak 4 – Gründere	Utvikle Stiftelsen Lokalt Løft
Bakgrunn	I gjeldende næringsplan fra 2017 er dette prioritert gjennom punkt. 3.8. hvor målet er flere nyetableringer. Svar fra spørreundersøkelsen gjennomført av Distriktssenteret peker på at unge (16-24) vet lite om mulighetene for å starte bedrift i Rindal, og at det er interesse for å etablere egen bedrift i Rindal.
Mål	• Gjøre gründere/nyetablerere kjent med mulighetene i Lokalt Løft • Flere nyetableringer i Rindal
Status/Erfaring/måloppnåelse	Stiftelsen ble etablert for over 20 år siden, og har vært viktig i mange av de selskapene de har vært medeier i. Det er også delt ut utdanningsstipender til enkeltpersoner.
Økonomi	Kommer an på hvor omfattende arbeid som gjøres. Lokalt løft har fått tilført 2. mill. i frisk kapital våren 2022 fra Rindal Sparebank noe som er veldig positivt, og som setter stiftelsen i posisjon til å være en viktig bidragsyter innen næringsutvikling i Rindal også framover.
Utfordringer videre	Stiftelsen selv og stifteren må selv bestemme den videre utviklingen av stiftelsen.
Ansvar oppfølging	Stiftelsen Lokalt Løft og stifteren Rindal Sparebank

Prosjekt/tiltak 5 - Rekruttering	Følge opp unge Rindalinger med ønske om å få dem tilbake
Bakgrunn	Det er negativ folketallsutvikling i Rindal og veldig mange flytter ut for å få utdanning og kommer ikke tilbake. «Det er i byen alle unge er, også rindalingene».
Mål	Målet er at flere velger å flytte tilbake etter endt utdanningsløp eller før fylte 40.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Like viktig som tilflytting er det å beholde folk her. Det er lettere å rekruttere de som har vokst opp her eller har en annen tilknytning fra før. Det er gjort ulike tiltak fra tid til annen f.eks gjennom «tid til å leve» med ulikt resultat. Det har også vært arrangert «treff i Trondheim» for rindalinger i «utlendighet» – hvor Rindal sammen med andre har mobilisert for å vise attraktivitet mot de som kanskje kan tenke seg å flytte tilbake. I tillegg er det gjennomført «treff» i Rindal (romjul) hvor målet er at kommunen og andre aktører skal møte utflytta rindalinger. Rindal kommune har stipendordning for sykepleiere. Kan dette utvikles til flere fagområder?
Økonomi	Etablere et prosjekt rundt dette og søke om eksterne tilskudd i tillegg til å bruke midler fra kommunens næringsfond.
Utfordringer videre	Avklaring om hvem som skal gjøre arbeidet. Evt. ny prosjektstilling i kommunen eller innleie av andre.
Ansvar oppfølging	Rindal kommune i samarbeid med Rindal Næringsforum og evt. andre foreninger.

Prosjekt/tiltak 6 - Rekruttering	Videreføre og utvikle samarbeid skole næringsliv
Bakgrunn	Godt samarbeid mellom skole og næringsliv er en viktig for å skape et godt inntrykk og omdømme av hva som er av muligheter, og hva som finnes i Rindal for ungdommen når de skal ut i arbeidslivet.
Mål	• Skape gode relasjoner og opplevelser for ungdom om at det finnes mange interessante jobbmuligheter i Rindal når man skal ut i arbeidslivet. • Få flere ungdommer til å flytte tilbake etter endt utdanningsløp og/eller ved stiftelse av familie.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Det er en god del aktiviteter på dette området pr i dag. Se eget vedlegg.
Økonomi	Mye av dette gjøres innenfor dagens rammes. I tillegg er det prosjektmidler fra Trøndelag fylkeskommune. Det vil være viktig også framover å finne og benytte mulighetene som finnes for ekstern finansering for å skape og videreutvikle et godt tilbud
Utfordringer videre	Det er helt avgjørende at Rindal skole har nok ressurser til å prioritere dette. Pr i dag har de ekstra økonomiske ressurser via ett treårig prosjekt finansiert av Trøndelag Fylkeskommune.
Ansvar oppfølging	Rindal skole. De oppfordres til å samarbeide med både med kommunen, Rindal Næringsforum og evt. andre.

Prosjekt/tiltak 7 - Rekruttering	Fellesannonsering ledige jobber
Bakgrunn	Å tiltrekke seg arbeidskraft er en av de største utfordringene små lokalsamfunn vil ha framover. Derfor er det avgjørende å kontinuerlig arbeide for å gjøre Rindal til en attraktiv plass å bo og arbeide.
Mål	• Å sette Rindal på kartet og få fram budskapet om at i Rindal er det mulig å få en interessant jobb. • Vise fram alle jobbmulighetene som finnes i kommunen og næringsliv ved felles annonsering. • Få flere til å søke på utlyste stillinger i Rindal
Status/Erfaring/måloppnåelse	Man kan se til andre kommuner f.eks Rauma som har to felles utlysninger hvert år. De ar klart å skape et bilde at det er mange jobbmuligheter i Rauma og få fram Rauma som en attraktiv plass med mange muligheter. I Rindal har det vært arbeidet med dette bl.a gjennom «tid til å leve».
Økonomi	Dette krever mest arbeid de første gangene og for å få tiltaket i gang. Det er naturlig at arbeidet på sikt finansieres bedriftene som ønsker å være med, (slik det gjøres i f.eks Rauma). Kostnaden er omkring 100.000-150.000 pr gang etter hvor mange stillingsannonser som er med. Jo flere som er med jo billigere pr stk. å delta, men også større budsjett totalt sett. Tiltaket bær finansieres gjennom nytt utviklingsprosjekt sammen med andre nærliggende tiltak.
Utfordringer videre	Avklaring om det er nok interesse blant bedriftene for å bli med på dette tiltaket. Få innspill fra andre f.eks Rauma på hvordan de gjennomfører sin ordning. Annonseringen må være rettet mot de målgruppene man vil nå.
Ansvar oppfølging	Rindal kommune i samarbeid med Rindal Næringsforum

Gruppe 5 - Samarbeid med hyttefolket og hyttenæring

Hvorfor tar vi med dette hovedområdet?

Etter målretta opplæringstiltak på 1990-tallet har hyttenæringa utvikla seg svært godt i deler av bygda. Rindal har blitt kjent som hyttekommune, og hele lokalsamfunnet nyter godt av det. Flere grunneiere har lyktes med å satse på hyttebygging og regulering av hyttefelt, og mange lokale bedrifter har hyttefolket som ei viktig kundegruppe. Vi opplever at det er et stort potensiale for videre vekst, kanskje særlig for levering av tjenester.

Hva har vi av kunnskap fra andre?

Hyttenæringa har stor betydning i mange norske kommuner, men vi har ikke målretta henta inn informasjon fra andre.

Hva har vi funnet ut her hos oss?

I 2018 gjennomførte kommunen ei omfattende spørreundersøkelse blant utenbygdsboende hytteeiere. Resultatene er tilgjengelige her:

<https://www.rindal.kommune.no/tjenester/naring-landbruk-og-natur/hytteundersokelsen-2018/>

25% av dem som svarte på innbyggerundersøkelsen høsten 2021 har hytte eller fritidsbolig i Rindal, og bor i en annen kommune.

På spørsmålet om hva som vil gjøre det mer attraktivt å flytte til Rindal svarte ca 25% at de var litt enig på følgende områder: å bruke hytta som helårsbolig, bedre bredbåndsdekning, sosialt nettverk, bedre kulturtilbud, deltakelse i lokale lag og foreninger, deltakelse i lokalt utviklingsarbeid.

Dette svarte de på det åpne spørsmålet om andre ting som kunne gjøre det mer attraktivt å flytte til Rindal: jobbmulighet til seg selv og til partner, gode bussforbindelser til Trondheim, flere spisesteder, senke eiendomsskatten, snøscootertrase, ikke ha snøscootertrase i bygda.

Hva har vi her i Rindal fra før?

Næringsplanen fra 2017 inneholder flere tiltak for videreutvikling av hyttenæringa med tilhørende tjenester og markedsføring mot hyttefolket som kundegruppe. Både i 2020 og 2021 er det arrangert «Hyttedag» lørdagen i høstferieuka med mange lokale utstillere og god tilstrømming av folk. I 2022 foregår et bedriftsutviklingstiltak organisert gjennom Rindal Næringsforum med eksterne kursholdere og lokale bedrifter som deltakere..

Disse har vært med i gruppa:

Mons Otnes (gruppeleder og sekretær), Åge Jonli , Bettina Røen Helgetun, Tom Godtland, Lars Helgetun, **Hytteier 1, Hytteier 2.**

Hvilke tiltak kan være aktuelle?

Her følger først ei uprioritert liste over mulige tiltak som gruppa har vært inne på. Deretter følger en gjennomgang av prioriterte arbeidsområder/tiltak fra gruppa.

Mulige tiltak for hytteeiere

-Ordne renovasjonsordningen. Gjerne flere leveringspunkt. Mulig å levere større «enheter» på leveringspunktene.

-Samle all info til hytteeiere på en plass. Gjerne Trollheimsporten. Ha en mulighet for at folk selv kan legge ut på Trollheimsporten, redaktør som «godkjenner».

-Skilting av veier. Tydeliggjøring.

- Markedsføring av hytteservice.
- Nødplakater ved turstier og utfartspunkter.
- Samarbeid mellom flere aktører for å tilby hytteservice. Bygg, elektro, rørlegger og andre.
- Samle informasjon på en plass.
- Få en mer konkret rapport fra hytteundersøkelsen.
- Økt synlighet av tilbud.
- Markedsføring av tilbud i hele regionen rettet mot hyttefolket.
- Samle flere tjenester; rørlegger, elektriker, snekker, transport etc.
- Arrangere hyttemesse annethvert år.
- Verdien av hytter skapes også av tilbudene rundt.
- Det må satses på hytter.
- Markedsføre bruk av lokal natur.
- Positiv respons på ny renovasjonsordning. Ble mye penere og mer struktur.
- Informasjon på Trollheimsporten. Egen marg for hyttefolket.
- Hytteiere ønsker å være en del av lokalsamfunnet.
- Mer målrettet info.
- Skiløyper. Faste tidspunkt for oppkjøring. Punktlighet.
- Bra turstiltbud.
- Markedsføre Trollheimen enda mer.
- Rindal som hyttekommune har mye å si for hytteverdien.
- Bruk det positive begrepet «Høttrindalingen».
- Gjøre det lettere å få bruksendring til bolig.
- Sørge for tilflytting.
- Markedsføre hele regionen.
- Bruke kompetansen til «Høttrindalingen».
- Bruke Trollheimsporten enda mer. Målrettet mot hytteiere.
- Løypekjøring. Faste oppkjøringer. Faste tider.
- Ett nettsted for å markedsføre skiløyper.
- Bedre renovasjonsordning. Flere mottakspunkt.
- Gi mulighet til å bo på hytta.
- Infoportal.
- Sosiale treffsteder.
- Serveringssteder med faste åpningstider.
- Parkering i sentrum.
- Åpen svømmehall og kulturtilbud.

Mulige tiltak for hyttenæringa

- Markedsføring.
- Møteplasser for næringsdrivende.
- Hyttemesser, i egen kommune og deltakelse eksternt på messer. Samlet deltakelse fra Rindal.
- Bruke Trollheimsporten til markedsføring og som felles portal.
- Nå ut til nye hytteiere.
- Ekstern markedsføring.
- Markedsføre Trollheimen for å få folk hit som hyttekjøpere.
- Bruk Trøndelag reiseliv.
- Markedsføring.
- Felles markedsføring. Løfte bygda og regionen.
- Søke informasjon og kunnskap hos markedsførere.
- Skiløyper. Fast oppkjøring.
- Ha hyttemesse/hyttedag lokalt.
- Markedsføre Trollheimen.

- Bruke Finn.no i markedsføring.
- Ha egen side for hytteeiere.
- Gå målrettet mot friluftslivsinteresserte.
- Tyngre markedsføring mot hjemsted til hyttefolket. (Trondheim).
- Samordna markedsføring, tomt, bygg etc.
- Delta på messer samlet fra Rindal.
- Markedsføre Porten til Trollheimen.
- Viktig å få hyttekjøpere til Rindal for å vise fram.
- Arrangement som Småttrollvekkå er viktig for hytteeiere.
- Arrangere hyttemesse hvert annet år.
- Kartlegge hvor det kan etableres nye attraktive hyttefelt.
- Rullering av arealdelen i kommuneplanen.
- Mer fleksible transportløyver for hyttenæringa/byggenæringa. Ut april.
- Transport er viktig.
- Lemping av kjøretidsbegrensning.

Prosjekt/tiltak 1	Hytteportal på nett
Bakgrunn	Ønske om en felles plattform, gjerne Trollheimsporten, der all informasjon til hytteeiere finnes. Det kan være aktivitetskalender, tilbud fra næringslivet, informasjon fra kommunen, kulturtilbud, åpningstider etc. Informasjon om løypekjøring.
Mål	1. Egen fane for hyttefolk «Høttrindalingen» på Trollheimsporten
Status/Erfaring/måloppnåelse	Hytteeiere i Rindal ønsker oversikt over aktiviteter og tilbud i Rindal som de kan benytte seg av. Utfordringen er at det i dag må søkes aktivt på flere nettsteder for å innhente informasjon. Denne type informasjon kan være: -Kultur og aktivitetskalender. -Oversikt over tur- og skiløyper. -Tilbud fra næringslivet om tjenester rettet mot hytteeiere. -Åpningstider og tilgjengelighet.
Økonomi	Det må avsettes en ressurs til informasjonsarbeid, gjerne i samarbeid med Trollheimsporten. Økt trafikk på Trollheimsporten vil nok gi økte annonseinntekter, men det må avsettes en økonomisk ressurs til dette arbeidet.

Utfordringer videre	Det må inngås en samarbeidsavtale med Trollheimsporten om informasjonsside for hyttefolket.
Ansvar oppfølging	Kommunen, næringsforumet og Trollheimsporten.

Prosjekt/tiltak 2	Oppkjøring av skiløyper og merking av turstier
Bakgrunn	Det er ønskelig at det skal være oppkjørte skiløyper på faste steder til faste tidspunkt. Dette må profesjonaliseres, da det er en for stor oppgave for frivilligheten. Merking av turstier og oppstartspunkt. Det må være fast regularitet på oppmerking og vedlikehold. Det må være tydelige nødplakater på og ved skiløyper og turstier.
Mål	1. Skiløypene i Rindal må kjøres opp til faste tider på faste dager. 2. Informasjon om oppkjørte løyper må finnes lett tilgjengelig på nett. 3. Løypekjøringa må finansieres av egenbetaling, tilskudd fra næringslivet og kommunen. 4. Alle turstier skal inn på ett felles infokart, med tydelig markering av oppstartspunkt og parkering. 5. Det skal settes opp nødplakater ved alle skiløyper og turstier.
Status/Erfaring/måloppnåelse	Det er mange fine skiløyper i Rindal. Det er lagt ned et omfattende arbeid i løypekjøring, både av grunneiere, idrettslag og frivillige. Hytteeiere ønsker høy standard på skiløypene, med faste frekvenser for oppkjøring. Kravet om standard øker. Turstigruppa og andre frivillige merker mange fine turstier i kommunen. Turstigruppa er sentral i dette arbeidet i Rindal.
Økonomi	Materiell, drivstoff og mannskap til løypekjøring er kostbart. Skal frekvensen på oppkjøring økes, øker selvsagt kostnaden. Løypekjøringa må finansieres av brukere, grunneiere, næringslivet og kommunen.

Utfordringer videre	Tiltakene som gjelder oppkjøring av skiløyper og merking av turstier må inn i kommunens tur- og løypeplan.
Ansvar oppfølging	

Prosjekt/tiltak 3	Møteplasser og treffsteder i sentrum
Bakgrunn	Det er fra hyttefolket et tydelig ønske om åpne treffsteder og serveringssteder i sentrum av Rindal.
Mål	
Status/Erfaring/måloppnåelse	
Økonomi	
Utfordringer videre	
Ansvar oppfølging	

Prosjekt 3 er dekt av tiltak etter innspill fra andre grupper i Rindal inn i framtida.

Prosjekt/tiltak 4	Felles markedsføring
Bakgrunn	Felles markedsføring av hyttenæringa i Rindal, både internt og eksternt. Det er ønske om å gå ut med samla tilbud til hytteeiere fra næringslivet. Næringslivet og leverandører til hytteeierne opptrer samlet fra Rindal på messer i Oslo og Trondheim og andre aktuelle destinasjoner.
Mål	1. Næringslivet samordner felles tilbud til hyttefolket. 2. Hyttenæringa deltar samlet på hyttemesse i Trondheimsregionen og i Osloregionen.
Status/Erfaring/måloppnåelse	
Økonomi	Tiltaka dekkes av næringslivet. Markedsføringskostnad.
Utfordringer videre	
Ansvar oppfølging	Rindal Næringsforum

Prosjekt/tiltak 5	Transport til hytter om våren
Bakgrunn	Lette i reglementet i forhold til transport for hyttenæringen/byggenæringen. Utvide kjøresesongen ut april for transport av byggematerialer til hyttetomter. Kun for byggenæringen. Dette gjelder scootertransport.
Mål	1. Løyve for scootertransport til byggeoppdrag og transport av materialer for næringslivet utvides til ut april.

Status/Erfaring/måloppnåelse	Kjøring og transport på snødekt mark er strengt regulert i lovverk. Det må ses på hva som er mulig innenfor kommunens eget regelverk.
Økonomi	
Utfordringer videre	
Ansvar oppfølging	Kommunen

Prosjekt/tiltak 6	Regulering av attraktive hyttefelt
Bakgrunn	Det må reguleres flere attraktive hyttefelt i Rindal. Gjerne reguleringsplaner som omfatter flere grunneiere. Avklare arealbruk i forhold til sekundærområde for reinbeite, der det ikke er inngått beiteavtaler med grunneiere.
Mål	1. Det må reguleres flere attraktive hytteområder/hyttetomter i Rindal kommune
Status/Erfaring/måloppnåelse	Det må settes av attraktive hytteområder og hyttetomter i kommuneplanens arealdel.
Økonomi	Kommunen må dekke kostnaden med arbeidet med arealdelen i kommuneplanen. Reguleringsarbeidet må dekkes av grunneiere og næringslivet.
Utfordringer videre	Både verneområdet i Trollheimen, samt både primær og sekundærområde for reinbeite avgrenser mulig arealbruk til hytteformål. Det er per i dag mange regulerte hyttetomter i kommunen som er ubebygde.
Ansvar oppfølging	

Prosjekt/tiltak 7	Hyttemesse/Rindalsdag
Bakgrunn	Det er ønske om hyttemesse etter samme mal som tidligere, annethvert år. For å skape en sosial arena for hytterindalingene, samt skape en arena for markedsføring og salg er det også ønskelig med Rindalsdager. Dette knyttet opp mot de mest aktuelle «hyttehelgene» som påska og vinterferien. (Litt etter torgdagmodellen.)
Mål	1. Arrangere hyttemesse i Rindalshuset annethvert år. 2. Arrangere Rindalsdag/torgdag årlig, i samband med vinterferie, påskeferie eller høstferie.
Status/Erfaring/måloppnåelse	
Økonomi	Arrangementene må være selvfinansierende
Utfordringer videre	
Ansvar oppfølging	Rindal Næringsforum

Vedlegg 6: Viktige resultater fra spørreundersøkelsene

Bakgrunn og resultater fra innbyggerundersøkelsen

I samarbeid med Distriktssenteret bearbeidet vi et allerede utviklet spørrebatteri de hadde brukt på flere andre kommuner. Vi tilpasset spørsmålene til å passe for Rindal, samtidig som vi ønsket svar innenfor følgende tema:

- Ønsker du å bo i Rindal?
- Tjenester og tilbud
- Bolig og bomiljø
- Jobb, utdanning, muligheter for arbeid, kjennskap til arbeidsplasser
- Omdømmearbeidet Tid til å leve
- Det sosiale livet – hvordan har folk i Rindal det?
- Hvilke bærekraftsmål er viktig for deg?

Bakgrunnsvariablene i spørreundersøkelsen:

Alder, bor i (tredelt), er fra, pendler inn, hyttefolk, kjønn, yrkesstatus/hovedgjøremål, utdanningsnivå, sivilstand, født og oppvokst, flytta til, el. aldri bodd, født i Norge eller ikke, antall år i Rindal.

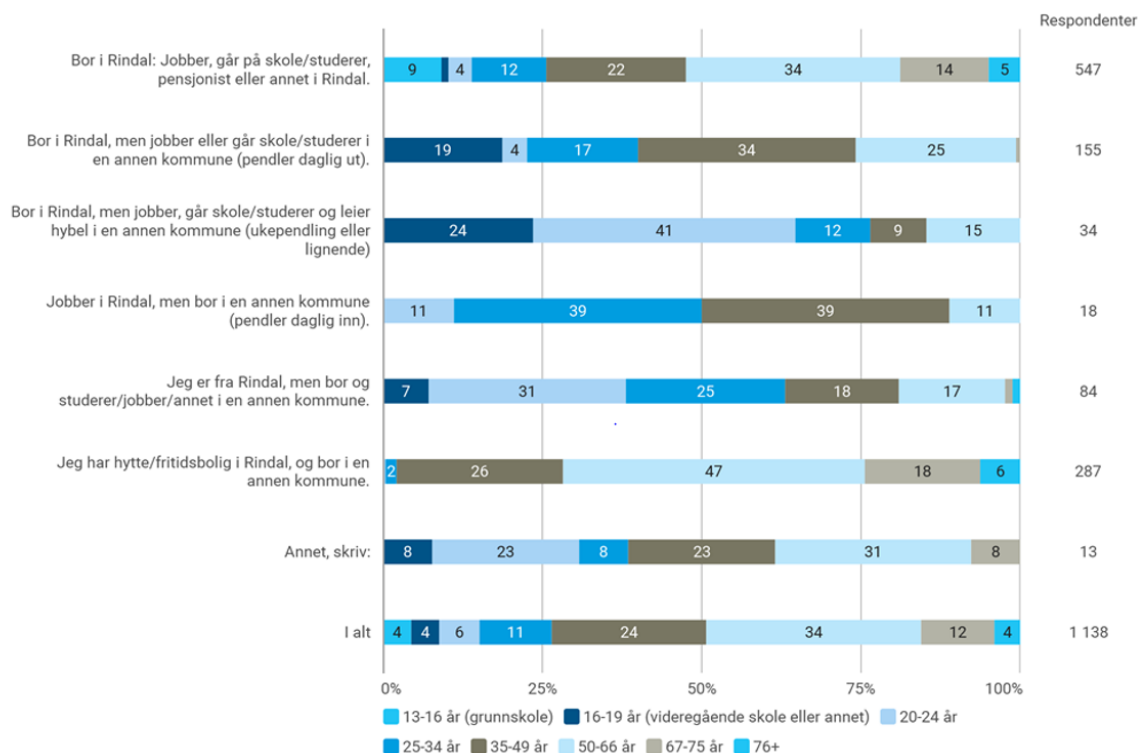
De aller fleste spørsmålene hadde svaralternativer, men det var også mulig å gi åpne svar på flere fritekstområder.

Hele 807 personer svarte på hele spørreundersøkelsen, og ca.1150 personer svarte på deler av undersøkelsen.

Spørreundersøkelsen foregikk i september-oktober 2021.

Både antall respondenter, og svarene i fritekstområdene viste et stort engasjement for Rindalssamfunnet – og det er den største utviklingskrafta en kommune kan ha.

Hvem var respondentene

Av de som svarte får vi følgende oversikt:

- 48% Bor i Rindal, jobber, går på skole/studerer, pensjonist eller annet i Rindal
- 14% Bor i Rindal, men jobber eller går skole/studerer i en annen kommune (pendler daglig ut)
- 3% Bor i Rindal, men jobber, går skole/studerer og leier hybel i en annen kommune
- 2% Jobber i Rindal, men bor i en annen kommune (pendler daglig inn)
- 7% Er fra Rindal. Men bor og studerer/jobber/annet i en annen kommune
- 25% Har hytte/fritidsbolig i Rindal, og bor i en annen kommune

Av alle som svarte var 47 % menn, og 52 % var kvinner.

På spørsmålet om man ønsker du å bo i Rindal i framtida, fikk vi følgende svar?

Bor i Rindal, men pendler ut (skole, jobb)

- 73% vil ganske sikkert eller helt sikkert bo i Rindal
- 11% sier at de ikke eller ganske sikkert ikke vil bo i Rindal
- 16% usikker

Jobber i Rindal, men bor i en annen kommune

- 50% svarer at de ikke eller ganske sikkert ikke vil bo i Rindal
- 33% usikker
- 17% svarer at det ganske sikkert vil bo i Rindal

Hytte/fritidsbolig i Rindal, bor i en annen kommune

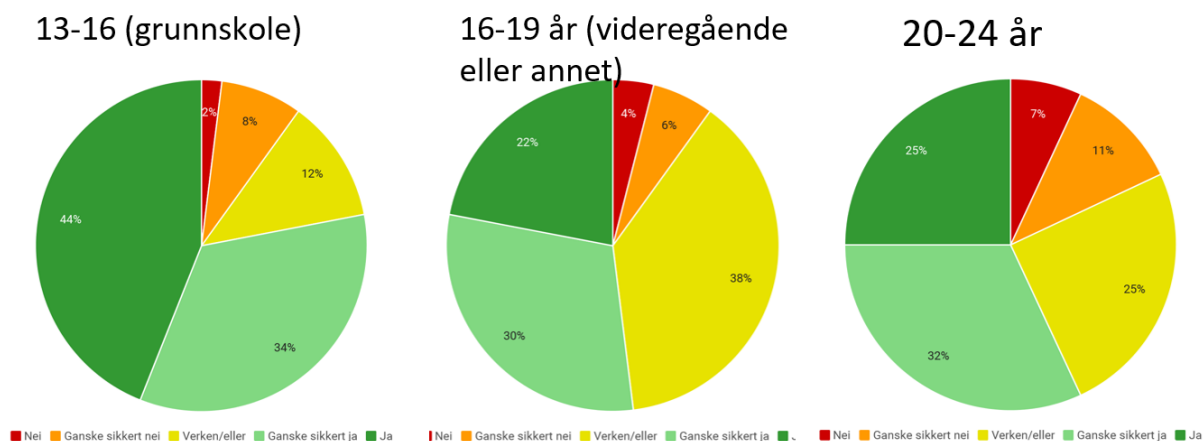
- 70% svarer at de ikke eller ganske sikkert ikke vil bo i Rindal
- 23% usikker
- 6% vil ganske sikkert eller helt sikkert bo i Rindal

Av de som pendler inn til Rindal for å arbeide svarer 17% at de ganske sikkert ønsker å bo her, og av de som har hytte/fritidsbolig i Rindal sier 6% at de ganske sikkert eller helt sikkert vil bo i Rindal. Her har Rindal kommune en mulighet til å legge til rette for at disse faktisk flytter til kommunen.

Totalt sett var den største andelen av de som var usikre på om de ville bo i Rindal i aldersgruppa 16-24 år.

Svarene blant de yngre aldersgruppene fordeler seg slik:

Unge: Ønsker du å bo i Rindal i framtida?

Respondentene fikk også mulighet for å svare på hva som er viktige tjenester og tilbud for seg og familien. Hovedsvarene var som følger:

- Opprettholde dagens tjenestetilbud
- God infrastruktur
- Mulighet for å spise på kafe/restaurant, helst alle dager og utenom arbeidstid.
- Møteplasser!
- Et levende sentrum!
- Gode jobbmuligheter
- Aktiviteter på Rindalshuset, spesielt svømmehall
- Organisert idrett som ikke er håndball/fotball/ski som f.eks Sykkeltier/terrengsykling/pumptrack og motoraktiviteter
- Variert friluftsliv

- Kulturtilbud
- Tilrettelagte turstier og skiløyper
- Tilrettelegging for lovlig bruk av snøscooterkjøring - snøscootertrase

Bo og bomiljø:

På spørsmålet om hva som er den foretrukne boformen var svarte hele 76% at det er litt eller veldig aktuelt å bo i enebolig.

Svært få ønsket å bo i rekkehus (9%), men leilighet var mer aktuelt for alle aldersgrupper. Men de mellom 20-34 år ønsket heller å bo på småbruk/gård enn å bo i leilighet.

Viktige kvaliteter ved bomiljø var å ha gode fellesområder eller møteplasser i nærheten av der de bor, hele 70% svarte at dette var viktig eller litt viktig. Andre viktige kvaliteter som merket seg ut som positive var nærhet til skogen og fjellet og nærhet til familien. Det som ikke var så attraktivt var å ha mange naboer, kun 25% svarte at det var litt eller veldig attraktivt.

I forhold til eie eller leie bolig var det aldersgruppen 25-34 år som utmerket seg i svarene sine, som kan oppsummeres slik:

- 88% svarer at det ikke aktuelt å leie
- 29% svarer at det kan være aktuelt med en ordning med leie først og kjøpe etterpå
- 15% svarer at de ikke har den bolig de ønsker seg i dag
- 9% svarer at de savner en bolig de kan leie

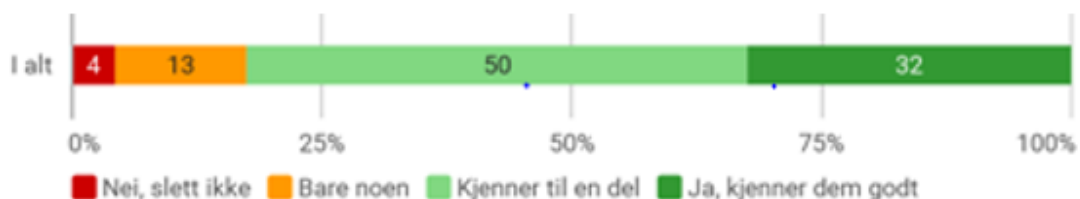
Det synes som om majoriteten av svarene at de ønsker å eie en bolig, samtidig kan det være en mulighet hvor man først kan leie en bolig for deretter å kjøpe etter noen år.

Hva er viktig for deg med hensyn til jobb

Nesten alle aldersgrupper mener det er viktig eller helt avgjørende å ha flere jobbalternativ og å ha den jobben man ønsker seg eller å ha en sikker arbeidsplass. Unntaket var aldersgruppen 50-66 år som i større grad sier det ikke er så relevant eller ikke så viktig. Denne aldersgruppen er også mer positiv til å pendle over en lengre avstand enn de yngre aldersgruppene. Det samme mener aldersgruppen 35-49 år hvor 18% sier det er litt eller helt uviktig.

Aldersgruppen 20-24 år er mest positive til å ha tilgang til fleksible kontorfasiliteter, noe som også stemmer overens med svarene de har gitt på at de ønsker å unngå å pendle.

På spørsmålet om du er kjent med hvilke typer arbeidsplasser som finnes i Rindal fikk vi følgende svar:

Ut fra svarene kan det også se ut som det er aldersgruppene 16-19 år og 20-24 år som er minst kjent med hvilke arbeidsplasser som finnes i Rindal.

Respondentene fikk også mulighet til å komme med forslag til hva som skal til for å gjøre arbeidsmarkedet i Rindal bedre kjent. Hovedsvarene var som følger:

- Egen jobb portal, med presentasjon av bedriftene
- Lokal yrkesmesse
- Mer synlig på messer rundt om i distriktet
- Samarbeid skole/næringsliv
- Samarbeid mellom bedrifter om å lyse ut stillinger
- Lærlingeplasser, praksisplasser, hospitering
- Lage felles, litt «tøffe» annonser
- Bruke sosiale medier
- De gode historiene på Trollheimsporten

Hva er for deg de viktigste kanalene for informasjon om lokale forhold i Rindal?

Respondentene fikk her mulighet til å svare på flere alternativer, og de 3 viktigste informasjonskanalene var som følger:

90 % Trollheimsporten

55 % via familie, venne og kjente

38 % kommunens nett-og facebookside

Svarene viser at alle aldersgrupper bruker Trollheimsporten for å få informasjon og hele 86% av Hytterindalingene svarte at Trollheimsporten var deres foretrukne informasjonskanal.

Rindal – Tid til å leve. Er du kjent med kommunes omdømmearbeid?

Her svarte 8 % at de ikke er kjent med dette arbeidet i det hele tatt, 30 % kjenner det i liten grad og 62 % kjenner til det en del eller kjenner det godt.

Dette kjenner respondentene best til:

Nettsiden tid til å leve og instagram #rindal_tidtilåleve, 5 minutter til alt, Magasinet, TTL timer på skolen, merkesteinene på grensene, logoen, logo på idrettsklær, Rindalsfilmene

Respondentene fikk mulighet til å komme med innspill til det videre arbeidet med Tid til å leve, og hovedsvarene var som følger:

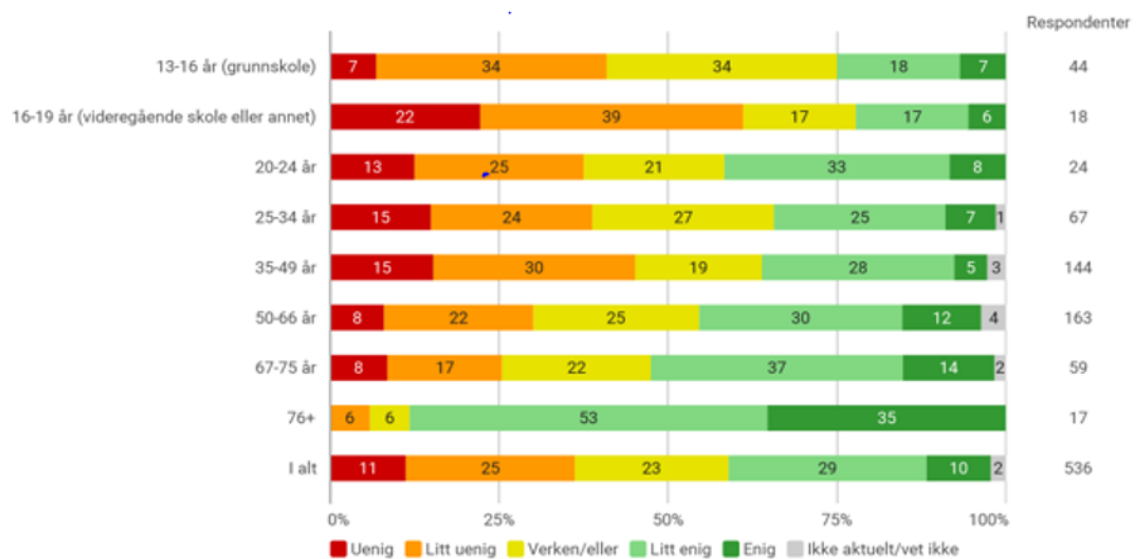
- Fortsett ned konkurranser som engasjerer
- Inkludering og integrering av innflyttere
- Samarbeid næringsliv/frivillige – kurspakker
- Involver ungdommen

- Løft fram kultur og frivillighet, ikke bare idrett og friluftsliv
- Fokus på særegenhetene i Rindal
- Inkluder hele bygda, ikke bare sentrum
- Næringslivet må bruke det i sin annonsering

Hvordan er det sosiale livet for deg i Rindal?

Under dette temaet skulle respondentene vurdere flere påstander.

Dette svarte respondentene på spørsmålet om det finnes gode uformelle møteplasser:

Samlet sier 10% at de er helt enige i at det finnes gode uformelle møteplasser, 29% er litt enig.

På spørsmålet om man blir invitert med på aktiviteter er svaret samlet for alle at 26% er helt enig, 34% er litt enig. 18% er usikre, mens 20% er litt eller helt uenig i påstanden. På spørsmålet om man inviterer andre med på aktiviteter, kan svaret tolkes til at de er bedre på å invitere andre enn det det faktisk oppleves som.

Respondentene fikk mulighet til å komme med innspill til møtesteder og aktiviteter man synes man bør ha i Rindal. Hovedsvarene per aldersgruppa var som følger:

Aldersgruppa 13-16 og 16-19 år ønsker en møteplass for ungdom eller en ungdomsklubb.

Aldersgruppa 20-24 år, 25-34 år og 35-49 år ønsker et spisested/kafe/pub som er åpen daglig. De ønsker også at Rindalshuset kan utvikles mer, en møteplass for ungdom som ikke bare er idrett og at det skal være et levende sentrum (åpne lokaler, lys i vinduene mv).

Aldersgruppa 50-76+ år ønsker en kafe og uformell møteplass, og mer bruk av museet.

På spørsmålet om hva som er viktig for deg for at du skal bli boende i Rindal i framtida, er hovedsvarene per aldersgruppa som følger:

Aldersgruppa 13-16 år og 16-19 år: Møteplasser, jobbmuligheter, gode veger og fiber

Aldersgruppa 20-24 år og 25-34 år: At det er mulig å komme seg inn på boligmarkedet som ung, muligheter for spredt boligbygging, gode arbeidsmuligheter, å føle seg trygg, opprettholde dagens tjenestetilbud, sosiale nettverk, aksept for at ikke alle er like, ha flere tilbud innen fritidsaktiviteter.

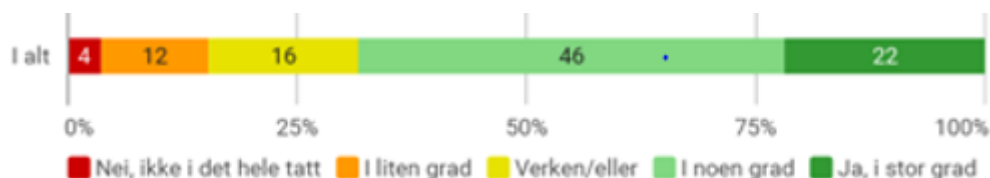
Aldersgruppa 35-49 år: Opprettholde dagens tjenestetilbud, arbeidsplasser, større kulturtilbud, god infrastruktur, levende sentrum med b.la åpen kafe og møteplasser, boliger, sats på ungdommen, inkludering

Aldersgruppa 50-76 + år: Opprettholde dagens tjenestetilbud, arbeidsplasser, sosialt nettverk, trygghet, møteplasser og kafe, kulturtilbud, inkludering, gode veger og tur- og skiløyper.

Om din identitet

På spørsmålet om man er glad for å være fra Rindal svarer 7% at de er litt, helt eller ganske uenige i det. 20% er usikre, mens 73% er litt, ganske eller helt enig. Det er aldersgruppen 25-34 år som er mest uenig i påstanden, men de over 67 år er mest enige i at de er glade for å være fra Rindal.

På spørsmålet om man opplever Rindal som et åpent og tolerant samfunn, fordeler svarene seg slik:

Her er det aldersgruppa 50-66 år som er mest uenig og aldersgruppa 13- 16 år og de over 76 år som er mest enig i påstanden.

FN's bærekraftsmål

Her fikk respondentene mulighet til å velge det de mente var de 3 viktigste bærekrafts målene. Respondentene mente at dette var de 3 viktigste bærekrafts målene å jobbe med i Rindal:

- 71% God helse og livskvalitet
- 25% Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- 24% God utdanning
- 24% Industri, innovasjon og infrastruktur

Hytterindalingen

25% av de som svarte på undersøkelsen har hytte eller fritidsbolig i Rindal, og bor i en annen kommune.

På spørsmålet om hva som vil gjøre det mer attraktivt å flytte til Rindal svarte ca 25% at de var litt enig på følgende områder: å bruke hytta som helårsbolig, bedre bredbåndsdekning, sosialt nettverk, bedre kulturtilbud, deltakelse i lokale lag og foreninger, deltakelse i lokalt utviklingsarbeid.

Dette svarte de på det åpne spørsmålet om andre ting som kunne gjøre det mer attraktivt å flytte til Rindal: jobbmulighet til seg selv og til partner, gode bussforbindelser til Trondheim, flere spisesteder, senke eiendomsskatten, snøscootertrase, ikke ha snøscootertrase i bygda.

Resultater fra bedriftsundersøkelsen

100 nye stillinger på tre år – optimisme blant bedrifter i Rindal

Kommunens undersøkelse blant lokale bedrifter i Rindal sommeren 2021 viser at de fleste bedrifter ser for seg å ansette noen flere medarbeidere de neste tre åra, kanskje så mange som hundre til sammen. 31 bedrifter har svart. Til sammen ser de for seg å øke fra 336 ansatte i dag til 430 ansatte i løpet av tre år. I tillegg blir vel 30 stillinger ledige fordi folk slutter eller går av med pensjon.

Behovet for nye ansatte er veldig mangfoldig og omfatter svært mange bransjer, som f.eks. bygg/anlegg, ingeniører, bedriftsrådgivning, administrasjon, økonomi, it, elektro, transport, salg og service.

Bedriftene forventer også at tallet på lærlinger vil øke fra 14 til 23 i samme periode.

Kommunen vil sjøl trenge folk til bl.a. barnehage, renhold, skole, administrasjon, kokk, helsefagarbeidere og sykepleiere. Dette kommer i tillegg til bedriftenes tall.

-Dette viser en voldsom optimisme, sier ordfører Vibeke Langli. -Nå er det viktig at ungdom under utdanning og alle andre som ser for seg ei framtid i Rindal, kan holde seg godt orientert om hvilke muligheter som finnes her, legger ho til.

Hva trenger bedriftene i Rindal av kompetanse og arbeidskraft framover? Her er et sammendrag av svara i bedriftsundersøkelsen:

Oppsummering bedriftsundersøkelse	
Fagarbeidere (rørleggere, elektriker, tømmer, frisør, etc.)	40
Ledelse, adm., salg og markedsføring	17
Ufaglærte	4
Ingeniører	14
Sum	75

Dette gir et godt bilde på hva bedriftene trenger av kompetanse framover. Dette er ganske likt med det som beskrives andre plasser, ettersom det viser et stort behov for fagarbeidere. I tillegg er det lite behov for ufaglært arbeidskraft, noe som gjør det mer avgjørende for alle arbeidssøkere å inneha formell kompetanse enn tilfellet var for noen tiår tilbake.